

ШЫН

СОВЕТ ЗИЛЕЛИНИН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫН ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИН, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИН ОРГАНЫ

№ 21 (3931) | 1958 ч. январь 30, четверг | Өртөө 20 коп.

Тываның көдээ ажил-агыйының ажил-ишчилери Кыйгырыгыны күүседир дээш

Эр, хөрөңжөн колхозчуларга, МТС-терин болгаш совхозтарның аймакчалыгына, партия, профсоюз болгаш комсомол организацияларына, совет болгаш көдээ ажил-агый органына, көдээ ажил-агыйның тусхай эртемнигерине болгаш бүгү аймакчалыгына СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгы — кайгамчык улагу жуур-дузалагы документ. Инда социалисттик чер ажилының болгаш мал ажилының өдүрүшүктүгүнө улагу-улау чедикширинерил болгаш 1957 жылдың түндүгүндө Инда көдээ ажил-агыйның бүгү адыралының моон сонгаары күчүгүт чаа өдүрүшүктүнүгүт тода болгаш сорук-кирички перспективалары айтылган.

Эрткен чымын чамдык чертерге агаар-бойдустан байдалы таарымчалык өсөс болган-да болза, бистик чуртувус четчир хемчөөлүгү тарма-биле болгаш өскө-даа көдээ ажил-агый өдүрүштүгү-биле хандырылган. Мал ажилының чөм суурун быжыгалаан чорук бүгү чүзүн мадарың баш сааның дыка көвүдөдериң, оон өдүрүштүгүн беддерин хандырган. 1957 чыл болза, чонун кижил бүртүгүнө өвөш-түр өт, сүт болгаш саржаа бүдүрү таллазы-биле эң чоюкчу чымдары АКШ-ты чедер деп улау мөссаларының кайгамчыктыг патриотчу шимчөөшкени өртүтүгүнө чыл болуп, бистик чуртувустун төвүзүгө кире.

Бар аргаларын болгаш курлавырларын четке аймагаван, көдээ ажил-агый өдүрүштүгүн беддерин таллазы-биле жөүдүп турар районнары Кыйгырыгыга база айтылган. Анда бистик область база хандырылган. Област малдың баш саны өздө-дө-дө болза, оон өдүрүштүгүн чавис денделде турбушаан. Эрткен чымын илтиз-биле область колхозтарына бол-гаш совхозтарына ортумак-биле бир кой-дан дүк кыргын алырмын, бир инектен сүт саап алырмын, бир гектардан дүжү азырмын планнары күтүстүгүнө.

Ам СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгының өдүрүштүгүндө колхозтарда, совхоз-тарда таарымчалык өгөдөн, бүгү совет бөлөкчү ажил-ишчилери-биле бир дөм, өөрүштүгүн-биле күзөп аң, инда айткан хемчөөлөргө эки күтүстүгүнө чавис аргалар-биле чедик алырын чыгуулаштыр турар. Чокта чаа Бик-Хем районун «Искра» көдээ ажил-агый артелинге Кыйгырыгы таарымчалык хуралга 200 хире кижил чымылган. Анда 1957 чылда инек бүртүгүнө 1262 литр сүт саткан Могай фермаһының коллективинин мурнунда сааның өш Беляев бо чымын бир инектен-не 1500 литр сүтү саап алырын күтүстүгүнө. Агроном эш Титов чер ажилының дүжүттүн беддеринге аймакчалыктын турар курлавырларын чыгуулаштыр, бо чымын гектар бүртүгүнө 20 центер тарааны алыры дөш социалисттик чарыкка киреринче колхозчуларын кыйгырган.

Чокта чаа болгаш Чөөн-Хемчи районун көдээ ажил-агый аймакчалыгының чөвүлест хуралына Кыйгырыгы таарымчалык, бо чымын өт-сүт улауының-ының инек бүртүгүнө 1300 кг сүтү, кой бүртүгүнө 2,2 кг дүжүт, тарма кулчуларынның гектар бүртүгүнө 12 центерден күдү өсөс дүжүтү алыр болгаш оон-да өскө беддиктен күдөөгөлөргөн алган.

Областың колхоз, совхоз бүртүгүнө бо шыкшаң хуралдарга СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгы даяр чыгуулаштыр, 1958 чылда ажил-агый планнарың чаа согулааларга дүжүштү өдө өөрүт, күш-ажылдың бүдүрүштүгүн беддер, продукцияның чаа

Хөй уругларгы иелерге «Маадыр ие» деп хүндүлүг атты тывысканы

Тыва автономнуг областьта 10 болгаш оон хөй уругларын төрөөн болгаш кижилтиген иелерге ССРЭ-нің Дээди Советиниң Президиумунун 1958 жылдың январь 27-де Чарымы-биле «Маадыр ие» деп орденниң болгаш ССРЭ-нің Дээди Советиниң Президиумунун бичики тымыштылаан, «Маадыр ие» деп хүндүлүг атты тывыскан:

- 1. Майдыр Эревчитма Манчыл — Эрлин

Тарылгага удобрение

Чаа-Хөл районада Ленин аттыг колхоз эрткен чымын багай өсөс дүжүштү өдүрүштү ажал алган. Ажилда дуржулганы быжыгавышаан, бо чымын оон-даа бедик көргүзүлгөргө болуруна бедик ажилдары амыг үдөс организмың чоруулу турар. Херунунүң чөмшкитки байдар согула-га-биле колхоз баштаар чери удобрение

гыстың чызоңге күш-ажылдың чарыгдалдарын өвөжөдөр, колхозтарның болгаш колхозчуларның оругаларын көвүдөдир таллазы-биле тодаргай хемчөөлөргө бодан кылган турары өргөжөс чутуа. Амыг үдөс өрттин турар колхозтарның өтчеттүг болгаш өтчет-согулаалык хуралдарының кол согулаазы Кыйгырыгыга айтылган согулааларын күтүстүгүнө уланган турар ужурау.

Колхозтарын, МТС-терин болгаш совхозтарын, партия, совет болгаш көдээ ажил-агый органының өдүрүштүгүнө чыгуулаштыр, бо чымын гектар бүртүгүнө 20 центер тарааны алыры дөш социалисттик чарыкка киреринче колхозчуларын кыйгырган. Анда 1957 чылда инек бүртүгүнө 1262 литр сүт саткан Могай фермаһының коллективинин мурнунда сааның өш Беляев бо чымын бир инектен-не 1500 литр сүтү саап алырын күтүстүгүнө. Агроном эш Титов чер ажилының дүжүттүн беддеринге аймакчалыктын турар курлавырларын чыгуулаштыр, бо чымын гектар бүртүгүнө 20 центер тарааны алыры дөш социалисттик чарыкка киреринче колхозчуларын кыйгырган.

Чокта чаа болгаш Чөөн-Хемчи районун көдээ ажил-агый аймакчалыгының чөвүлест хуралына Кыйгырыгы таарымчалык, бо чымын өт-сүт улауының-ының инек бүртүгүнө 1300 кг сүтү, кой бүртүгүнө 2,2 кг дүжүт, тарма кулчуларынның гектар бүртүгүнө 12 центерден күдү өсөс дүжүтү алыр болгаш оон-да өскө беддиктен күдөөгөлөргөн алган.

Областың колхоз, совхоз бүртүгүнө бо шыкшаң хуралдарга СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгы даяр чыгуулаштыр, 1958 чылда ажил-агый планнарың чаа согулааларга дүжүштү өдө өөрүт, күш-ажылдың бүдүрүштүгүн беддер, продукцияның чаа

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгының өдүрүштүгүндө колхозтарда, совхоз-тарда таарымчалык өгөдөн, бүгү совет бөлөкчү ажил-ишчилери-биле бир дөм, өөрүштүгүн-биле күзөп аң, инда айткан хемчөөлөргө эки күтүстүгүнө чавис аргалар-биле чедик алырын чыгуулаштыр турар. Чокта чаа Бик-Хем районун «Искра» көдээ ажил-агый артелинге Кыйгырыгы таарымчалык хуралга 200 хире кижил чымылган. Анда 1957 чылда инек бүртүгүнө 1262 литр сүт саткан Могай фермаһының коллективинин мурнунда сааның өш Беляев бо чымын бир инектен-не 1500 литр сүтү саап алырын күтүстүгүнө.

Ам СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгының өдүрүштүгүндө колхозтарда, совхоз-тарда таарымчалык өгөдөн, бүгү совет бөлөкчү ажил-ишчилери-биле бир дөм, өөрүштүгүн-биле күзөп аң, инда айткан хемчөөлөргө эки күтүстүгүнө чавис аргалар-биле чедик алырын чыгуулаштыр турар. Чокта чаа Бик-Хем районун «Искра» көдээ ажил-агый артелинге Кыйгырыгы таарымчалык хуралга 200 хире кижил чымылган. Анда 1957 чылда инек бүртүгүнө 1262 литр сүт саткан Могай фермаһының коллективинин мурнунда сааның өш Беляев бо чымын бир инектен-не 1500 литр сүтү саап алырын күтүстүгүнө.

Ам СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгының өдүрүштүгүндө колхозтарда, совхоз-тарда таарымчалык өгөдөн, бүгү совет бөлөкчү ажил-ишчилери-биле бир дөм, өөрүштүгүн-биле күзөп аң, инда айткан хемчөөлөргө эки күтүстүгүнө чавис аргалар-биле чедик алырын чыгуулаштыр турар. Чокта чаа Бик-Хем районун «Искра» көдээ ажил-агый артелинге Кыйгырыгы таарымчалык хуралга 200 хире кижил чымылган. Анда 1957 чылда инек бүртүгүнө 1262 литр сүт саткан Могай фермаһының коллективинин мурнунда сааның өш Беляев бо чымын бир инектен-не 1500 литр сүтү саап алырын күтүстүгүнө.

Чокта чаа болгаш Чөөн-Хемчи районун көдээ ажил-агый аймакчалыгының чөвүлест хуралына Кыйгырыгы таарымчалык, бо чымын өт-сүт улауының-ының инек бүртүгүнө 1300 кг сүтү, кой бүртүгүнө 2,2 кг дүжүт, тарма кулчуларынның гектар бүртүгүнө 12 центерден күдү өсөс дүжүтү алыр болгаш оон-да өскө беддиктен күдөөгөлөргөн алган.

Областың колхоз, совхоз бүртүгүнө бо шыкшаң хуралдарга СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Кыйгырыгы даяр чыгуулаштыр, 1958 чылда ажил-агый планнарың чаа согулааларга дүжүштү өдө өөрүт, күш-ажылдың бүдүрүштүгүн беддер, продукцияның чаа

РСФСР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН БЕШКИ СЕССИЯЗЫ

Январь 28-те эртенниң 10 шахта Брежнев Улагу ордуна РСФСР-нин Дээди Советиниң дүртүк чымыкының бешки сессиязы ачыттылган. Сессияның ажилына киргизиле Совет Энциклопедия эң улагу республиканың ажилчы чоннарының сонгааннары Москвада чедик келген. Сессияда РСФСР-нин Дээди Советиниң Президиумунун келгүтиверни, министрлер, хөй саным аалчылар—бүдүрүгөнни чарыкчылары, эртенниң болгаш кулчуларның аймакчалыгы, колхозчулар, Совет Армияның дайынчылары, партия, совет, комсомол, профсоюз ажилдачылары олурашп турар. Чавас локаларыга инер А. Б. Арстов, Л. П. Брежнев, Н. А. Булгаков, К. Е. Воронцов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Колосов, А. И. Микойн, Н. А. Мухоматов, М. А. Суелов, Е. А. Фурцева, Н. С. Крүчнев, П. Н. Поспелов, И. Э. Калдыбергали, А. П. Кириленко, А. Н. Босыттан, М. Г. Первушин үчүн көрге юстицига болгаш аалчылар диктикти адим чыксаашымын-биле уткаан.

Даргалакчы — РСФСР-нің Дээди Советиниң Дарганы депутат И. В. Горюхино сессия ажиттылган деп чарлаан. Манжыт комиссияның дарганы депутат Н. Ф. Игнатовта плетелчи кылдырылган өсөс берген. Манжыт комиссияның плетелчин сессия чамдык үн-биле балдылган.

Сессияның ажилының моон даразында хүн айттырылганы күзөп алган:

1. 1958 чылда РСФСР-нің улау ажил-агыйның хөгжүдөргө Күрүнө планының дугайыч.
2. 1958 чылда РСФСР-нің Күрүнө бюджетин болгаш 1956 чылда Күрүнө бюджетиниң күтүстүгүн дугайында өт-чөтү балдылар.
3. РСФСР-нің Дээди Советиниң Президиумунун Чарыктарын балдылар.

Сонгу-чөөн чүктүн малчынары чыгуулаш тур

МАГАДАН, 25. (СЭТА). СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң көдээ ажил-агыйның бүгү ажил-ишчилерине Кыйгырыгы чурттуң ирар будууларының ажилчы чоннарың кай-нымырлар. Чөөн Сибиряк, Иракчи Чөөн-чүктүн болгаш Иракчи Сонгу-чүктүн Магадада болуп турар ивн малчыларынның муракчалыгының зона таллазы-биле чөвүлест хуралының киреңкичтери ол Кыйгырыгың улагу согуулаш-биле номчаанар.

Бистик көдээ ажил-агыйының кол адыры болза ивн ажилы болур деп Чукотск национал округтун Ленин аттыг колхозунун дарганы Егоров чыгуулаш турар. Ам бистик көдээ ажил-агый артелине 13 муң хире ивнер бар. 1958 чылда ивн малды 1500 баш өстүрерин планнап бис. Бисте каларчыларын оперативтиг бригадалары тургустунган турар. Олар көчүп чорутур херекселдер-биле, чине бажынар-биле хандырылган болган ивн муң баш чедир ивнери ажал каларар. Ивнги система болза малды ажаалдызы өки организмың, ивн ажилының өдүрүштүгүн улам бедик кылдыр беддер болгаш каларчыларын күш-ажылды чыгедир арганы бөзөр.

Чөөн-чүкте чаа көшкөннөр

Январьның эгесинде Мордва болгаш Марий ССР-лерден, Россия Федерацияның Горький, Иваново, Ульяновск областтарында чаа көшкөннөрүгү болза бо чымын бир-де дугаар чөөн-чүкте чоруткаанар. Олар Красноярск болгаш Приморье крайлары, Новосибирск, Томск болгаш Сибиряк баз Иракчи Чөөн-чүктүн өскө-даа областтарын колхозтарыңче болган совхозтарыңче чоруп туралар. Оларның хөй кезин кур болгаш куруккан черлер шингөдип алырмын хөй черлуг ажил-агыйларыңче чоруп туралар.

РСФСР-нің Министрлер Чөвүлелиниң чамыга Бажуралда болгаш ажилчыларның организмың чымдааның кол өгөдөнүнүң начальниги эш Поляковтун СЭТА-ның корреспондентине динчатылган болза:

— Эрткен чымын бистик республиканың хөй черлуг областтарының колхозтары өки күш-ажылчы неменден алганнар: оларның иштине төп районнарын 20 муң хире өг-бүлөлөр, оларда 50 муң хире күш-ажыл кылмыш ивндар кижилер барганнар. Бо чымын Россия Федерацияның хөй черлуг колхозтарыңче база 20 муң хире өг-бүлөлөр, оон иштине 8 муң 500 өг-бүлөлөр хоорайларда, ажилчы суураалар болгаш районнар төн-теринден көчөргөн. Дык хөй кижилерин совхозтарче чоруткан турар. Чаа черлерге баарын күзөп аңар көчүт хөй. Мордва болгаш Чуваш АССР-лерден, Ульяновск, Горький, Брянск, Иваново областтардан ам безин муң-муң кижилерин кырган. Чаа көшкөннөрүгү күзөп алыры-биле чуртталга бажынарын тулуп, тулуг материалдарын бедиктеп, колаң чарымың участтарың үдүрүп берип турар. Сибиряк болгаш Иракчи Чөөн-чүктүн дык хөй колхозтары бүгү-де көжүп белгелерни өл-дэ чымын өки бажынар-биле болгаш өдүрүштүгү маалык хандырылган күзөп аңар.

1958 чылда РСФСР-нің улау ажил-агыйның хөгжүдөргө Күрүнө планының дугайыч плетелчин РСФСР-нің Министрлер Чөвүлелиниң Дарганының Бирги оругалыгы, РСФСР-нің Күрүнаның дарганы депутат Н. К. Байбаков кылган. — Коммунист партияның инициатива-вазы-биле 1957 чылда үстүрүгү болгаш тулугту өргөзөп башкаар чоруту үндөш-биле өдө тургузарын ботландырган, өз чорук бистик ажил-агыйының өдүрүштүгүн дык хөй неменде курлавырларын илдеткен болгаш бүдүрүгөсө үд-ландырган—деп плетелчи чыгуулаан. Ол чорук республиканың экономикаының моон ивн улам улау-биле күрүн хөгжүртүгө өргөжөс чугуда чүдөдери тургусан.

Россия Федерацияның продукцияның нинти көчөзүгүн таллазы-биле 1957 чылдың план хуусаа бетинде ажил күтүстүгүнө. Бүдүрүгөн хөмчө-дөш 10 хуу беддө, оон-биле кады бүдүрүгөнниң чөпсө-херекселерин бүдүрүгөсө 11 хуу, а херексел чүдөдөргөн бүдүрүгөсө 8 хуу өсөс. Нефть, көмүр, газ, электроэнергия бүдүрүгөсө, машина тулуштурууда улагу чедикши-нер чедик алылган. Улау ажил-агыйның хандырылганы амыг үдөш техникаының чаа-чаа хөвирлери-биле өкжигит-тиген. Тулуг материалдарың үдүрүштүгө улагу буртуулашымын болган. Күш-ажылдың бүдүрүштүгүн болгаш продукцияның өг-үдөш чингедириниң таллазы-биле планнар каа ажил күтүстүгүнө.

Федерацияның көдээ ажил-агыйның ажил-ишчилери продукцияның бүгү хөвирлериң бүдүрүгөсө көвүткөн деп эш Байбаков демелген.

Көдээ ажил-агый продукцияның бүдүрүгөсө өскөнүнүң түндүгүнө колхозтарын экономикаың быжыккан, олар-

ның ажил оругалары бедик, колхозчулар-ның материалдык чаагы амырлары өкжө-жөн.

Улаштыруң болгаш чуртталга тулуштуруунун планынының күтүстүгүнө плетелчеде улагу черин өзөп турар. Чыл хургузуда улаштыруң 450 чаа улагу бүдүрүгөсө туртуган. Куйбишев ГЭС долу күчүгү-биле ажилдаа кирген. Эрткен чымын 32 миллион дөрбөчкө метр шөдүт чуртталга бажынарын тулуган; оон аңгыда колхозчулар болгаш көдө-ш илдеткеня боттарыңга 400 муң ажил чуртталга бажынарын тулуп алган.

Экономикаың үдөш чөк көдүрүштү-гүнүгө болгаш күш-ажыл бүдүрүштү-гүнүгө беддөниң үндөшлөш, ажилчы чоннарың амырларының материалдык чаагы байдал болгаш кулчуларга ден-леми улам ивн улау-биле беддөс.

Федерацияның улау ажил-агыйның хөгжүдөргө өки түндүгөсө улау ажил-агыйның Чөвүлөдери тургустун-ганы-биле улагу хандырылган болган деп плетелчи оон ивн айткан.

1958 чылда РСФСР-нің улау ажил-агыйның хөгжүдөргө планының дугайыч плетелчи тодаргайлап чыгуулаан.

1958 чылдың планының өзөшүгү чүг-үл болза, республиканың бүгү улау-ажыл-агыйның хөгжүдөргө планы моон мур-нунда республика органына чыгарып-тай турган улаштыруң хөй-хөй амыр-лары киргизип РСФСР-нің Дээди Советиниң көөрү-биле Федерацияның чааа кирип турары болур. Ам республиканың бүдүрүгөлери чурттуң үдөшүр продукцияның үштүң ивн кезөөн үдүртүп турар.

Федерацияның улау ажил-агыйның планының кол согулаазы болза, моон-дла ивн аар улаштыруң, бирги өзөгөдө кара болган өкжө металлургия, химия, нефть болгаш газ үдөштүрү колхоздар

хөгжүдери болур деп эш Байбаков оон ивн чыгуулаан.

Көдээ ажил-агый продукцияның бүгү хөвирлери беддерин 1958 чылда улам ивн хөгжүдөргө планда көрүп турар деп плетелчи туртулган. Россия Федерацияның колхозтарының таллазы-биле тарааны нинти бүдүрүгөсө 25 хуу, совхозтар таллазы-биле—40 хуу көдүдөргө айттыр турар.

Транспорту, орук ажил-агыйның болгаш харылааны хөгжүдөр айттырылгачы улагу ивнчөгөйни планда салым турар. Күш-ажылдың бүдүрүштүгүнө беддерин планда чугуда черин өзөп турар. Республиканың улаштыруң ивнчөгөй-биле продукцияның бүгү өдүрүгөнниң 85 хуулан ажил күш-ажылдың бүдүрүштүгү өстүрериниң күсөли-биле чедик азынар ужурау.

Ажилчы чоннарың амырларының материалдык чаагы байдал болгаш кулчуларга денлеми беддеринче ивнчөгөй планда улагу черин өзөп турар.

— Россия Федерацияның Коммунист партияга удурткан улустары РСФСР-нің улау ажил-агыйның хөгжүдөргө күрүнө планын күтүстүгүнө бүгү күш-терин салым болза коммунист туртуштун-кунуга, бүгү дөшөгөй тайбың дөш демиселге 1958 чылда чаа-чаа чедикши-нерин чедип алыр дөшөгөй чыгың чөк деп плетелчи түндүгүнө чыгуулаан.

1958 чылда РСФСР-нің Күрүнө бюджетин дугайында болгаш 1956 чылда Күрүнө бюджетиниң күтүстүгүн дугайыч РСФСР-нің Саң министри депутат Н. И. Фадеев плетелчи кылган.

Сессияның көдөш хуралында РСФСР-нің улау ажил-агыйның хөгжүдөргө планын болгаш 1958 чылда республиканың Күрүнө бюджетин чыгуулаштырчө депутаттар кирген.

(СЭТА).

1958 МАРТ 16 ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИНГЕ СОҢГУДАЛАРГА УТКУШ ТУР

Харылзаачылар—ССРЭ-нің Дээди Советинге соңгудалар белеткелиниң болгаш эрттирериниң хүннеринде ССРЭ-нің Харылзаа министриниң оралакчызы И. В. Клоков-биле беседа

ССРЭ-нің Дээди Советинге соңгудалар белеткелиниң болгаш эрттирериниң хүннеринде совет харылзаачыларының мурнунда оңа харылзаачылар согулаар туруп турар. Чер болганда хоорай-ларда, ажилчы суураалар болгаш көдө-лерде почта аймакчалыгы, телефонист-тер, телеграфистер болгаш радиостан-циялар кампаанын хандырып таллазы-биле болуң ажилың өкжидериниң таллазы-биле хемчөөргө ботландырып турар.

Харылзааның чөпсө-херекселдери-биле соңгулда комиссияларын хандырып, соңгулда корреспондентияны чурттуң ивн-буру районнарыңче өй-шаанда чедик турарын ССРЭ-нің Харылзаа министрствозунун чамында тургустунган тус-кай оперативтиг бөүс хайлаары турар. Ивнги оперативтиг бөүстериң өкжидерин республикаларга, крайларга болгаш областтарга база организмың.

Харылзааның чөпсө-херекселдери хөгжүдөр таллазы-биле улагу чедикши-нерин чедик алган бис. Сөүгү дөрт чыл иштине харылзааның 5800 чаа бүдүрүгөлери тургустунган. 1954 чылда 3 телевидение төптөри ачылган болгаш соңгудалар белеткелиниң болгаш эрттирериниң хүннеринде 36 телевидение төптөри чонну хандырган турар. Телеви-зорларынң саны 7 каттап амыг өскөс болгаш 1.800 муң кезек чедип турар.

Радиодулаа улагу калбарыңкын алган. Соңгудалар хүнүгө чедир чуртуң хоорайларыңга болгаш көдөдөргө 25 миллион амыг радиодомчаларга точ-калары болгаш 8 миллион амыг радиоприемниктер саанылган турар. Эвлекшен республикаларга, край-

ларда болгаш областтарда агитпунктларын болгаш участтарың соңгулда комиссияларың оран-савааларын радиоку-дар болгаш телефончулар таллазы-биле ажаалдарга белетке чоруп турар.

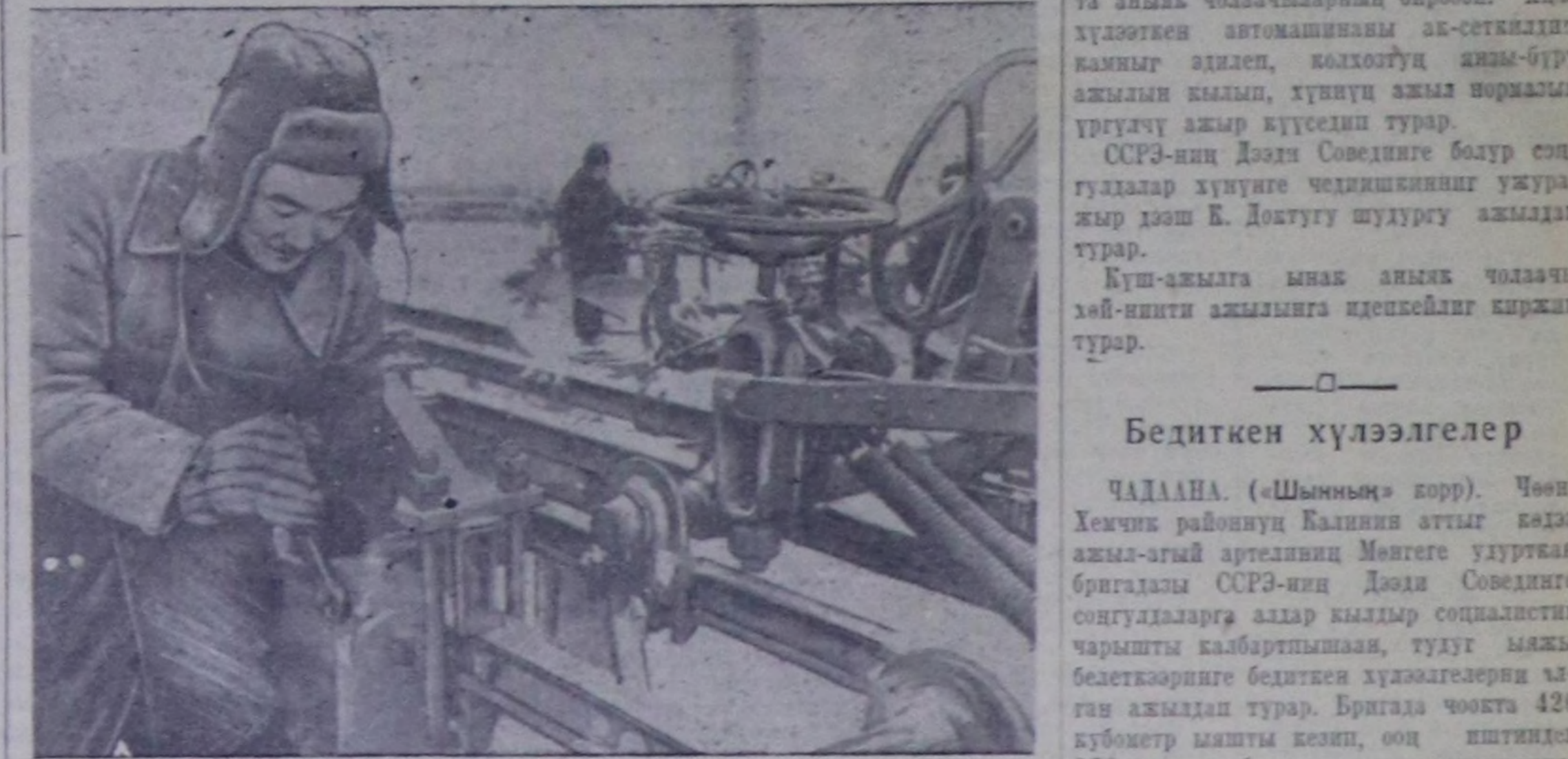
Эвлекшен Советинге соңгудалар таллазы-биле бүгү 731 соңгулда округтарының болгаш Националлар Советинге соңгудалар таллазы-биле 663 соңгулда округтарының төптөри Москва-биле харылзаачы телеграф болгаш телефон харылзаачы-биле хандырган.

Соңгулда кампаанының үндөш хандырылганы амыг үдөш километр чаа телефон шугунун тутуш, муң-муң километр чаа удамынар амыг шөйгөн турар. Хоорайларга болгаш көдө-лерде муң-муң телефоннары болгаш радиочодаларын тургускан турар.

Ам Москвада болгаш эвлекшен республикаларының наймалдарыңда, край-лар болгаш област төптөриңде балан-ларын соңгулда документаларың по-сылаларының күзөп алышының чөвүлест чорутуп турар. Иракчи Сонгу-чүктүн, Иракчи Чөөн-чүктүн болгаш Ортоаңкы Азияның районнарыңче соңгулда корреспондентияларын дүргө чедирерине пас-сажыр болгаш почта самолёттары ажил-лап турар.

Бедик дөшүгү тайга районнары болгаш сүргүн мал ажилының участтарыңга көчүп чорутур улагу өскөс радиостанцияларын тургустун турар, оларын ажилдаары соңгулда кампааны-биле хөдөшкөн бүгү материалдарын өй-шаанда дамчын-бөөрин хандырып. Ону үзөгөргү ханды-лары дөш харылзаачылар социалисттик чарыкты калбартааннар.

(СЭТА).

Тес-Хем МТС-тин койбиери Ови Кунчун ам көдээ ажил-агый машиналарының сентелгесин кылмыш турар. ССРЭ-нің Дээди Советинге соңгудаларга аалдыр кылмыш ол хүн нормалын амыг күтүстүп турар. Чурунта: Ови Кунчунун трактор анданыннын сентеп турары.

Фото С. Фомистовтуну.

Хүлээлгелер амыр күтүстүгүн турар

ССРЭ-нің Дээди Советинге соңгудалар хүнүгө аалдыр кылмыш бүдүрүгөчө бедик көргүзүлгөргө чедик амыр дөш Кыйгырың алың азалуңуң ажилчыларын бо чылдың январьда улагу сорук киргизил-гениң аймакчалыгы. Чөдөр, тус-тус ажилчылар артында чарык калбарган, алынган социалисттик хүлээлгелер амыр күтүстүгүн турар.

Район Советтеринин сессияларында

Садыг ажылынга Советтин удуртулгазын күштелдирер

Тес-Хем район Советинин бешки сессиясы райо ажылында дугайында рай-дүүсөөм даргазы эш Олактын иштерине чугаалашкан, 1957 чылдын декабрында чедир бараан саарыгалыктын планын райпо нитиши-биле 105 хуу күсүткенин демдегелен.

1957 чылдын дугузунда бешин районун туз столубазында 4 директор, 7 повар солукшан. Ажылга таварыкта болгон кижилерин хулаас ап келгеннинде райпо системасында өрө-самчылардын тү-нү сөөгү үедө 60 муң рубль чедип турар.

Чизээ, бидингир арагы В. Кунгаин, тоску класс доокан, ажылга дадык-паан Кара-оолду садыг ажылынга, а каяа-да ажылга сынмаан Костанов столубазынын повар ажылында кырыш кзарга, ол кижилер 15-тен 30 хонук чедир хуусада ажылдаш-ла кооперативтин 12 муң рубль түнүг акша зөрөнгенин самчы-даанар.

Райпоунуң магазинеринде амгы үедө садыглар турар Ужаа, Никифоров, Шер-гина олар магазинерин чогуу шакты-рында ажытпай, чоңуңу барааннарга негеделин хандырымчы сагыш салбас чоруну илередип турт-ла, районуну удуртукчулары оларын чедистерин чай-ладарынче кемчег албайн келген.

Район төвүнүң магазинеринде өзт, сүт, чыжыргава чикеткир продуктурлар чоң. Райпоунуң ажылдачылары эштер Лянтан (райпо баштаар чарык даргазы), Шопхоов (белеткеклер көвөтөрүзүмүн ди-ректору), Ковелев (садыг кидизинин эр-гелекчизи) олар колхозтарже, фермалар-

же үмөйн, белеткек продуктурларын садып алыр талаамы-биле эки ажыл чору-пайн турарлар.

Район төвүндө ыраа магазинерте чугула херегелдин барааннары — шай, тапсы, керосин, саваң, даалымба, демир орун четпейн турар. Райпо баштаар чери кыштагаларга малчынар ортузунга үрүшкүнүң садыглар организастаар талаамы-биле кандыг-даа кемчег албайн келген. Хуучуларын нити хуралында сонгуктаа райпо баштаар чери (даргазы эш Улаанов) баштаар черин хуралын чыл динде үш-ле катап чымылдырган. Райпо бухгалтери Говурунов демир кы-зылгар айжаа садыгларга магазинге чыл иштинде чангыс-даа ревизия чорутпаа-ымдан ол магазинин эргелекчизи Фео-доранын кырында 26 муң рубль түнүг самчыгалдын боудунганын депутаттар шынгыш шүгүмчүдөөнер.

Райпоунуң стелар мастерскаяны сөөгү үедө ажылдаастаан, даараныр мастер-ская (мастери Скошаров) чангычларын эртен чылдын июнь айда берген ча-гыгдарын амдыга чедир күсүдип бер-бейн турар. Райпоунуң удуртукчулары чоңдан аяк садып алырда бараанчыды-лага кидис бээрин, алгы-кеш садып алыр-да—нарын савыга бөөрүн асап келген, а керек кырында ол барааннарнын каймы-даа чоң болуп турар.

Тес-Хем райүүсөөмүнүң таламында (даргалары эштер Олак, Төгүс-оол) рай-поунуң ажылында мындыг улук четпестер-ни чайладарынче шиптирилгит кемчег ал-байн келгенни сессия каяпач-даа таар-ышпас деп айткан.

Райпода кооператив садыг ажылын үн-дөтин-биле кижилер кемчеглерин айт-кан шиптирини сессия хулаас алган.

С. СЕРЕН.

Шагдаа салбырынның ажылынга удуртулганы экижидер

Чоокта чаа Барыш-Хемчик район Со-ветинин сессиясы районун шагдаа сал-бырынның начальниги эш Сүдүрүңүң ил-ет-келин чугаалажып көргөн.

Кеминг херек үлгедер, хей-ниитинин чуруму үрөөр чоруктарга удур демисе-ди районун шагдаа салбыры сөөгү үедө өздүн өкилтикенни сессия демдегелээ. Мындыг болза-даа районун хоойлу-дүрүм органарында, райүүсөөмдөн болгаш чамдык көдө Советтерин (Хандеен, Ше-лээр) чоңуңу ортузунга социалисттик хоойлу-дүрүм таныштырар ажылды кал-бартпайн, а колхозтарга шагдаага дуза-лаар бригадаларын чамдык кештигерил кеминг-херек үлгедер, хоойлу-дүрүм үрөөр идегеттер-биле шыгыш демисе чо-рутпайн турарын чурумунда кырыш-кын, хей-ниитинин болгаш хамаатылар-нын өвчүзүн оорлап, самчыгдар чорук-тарынга районда хей болуп турарын сес-

сиянын киржикилерин чиди-биле илер-дип шүгүмчүдөөнер.

Райпоунуң албан организация черлерин-ден эгелээш, колхозтарга чедир күрүне-нин, хей-ниитинин өнүзүвүн камгаала-ын, күш-ажылды организасташканын экижидер, нитинин ажылынга кырыш-пес, кеминг херек үлгедер, оорларын ийи-чангыс мангысталак идегеттер-биле демиседи күштедирерин хоойлу-дүрүм органарында депутаттар болгаш активчилер шынгыш негеп турганар.

Шагдаа черинин ажылынга удуртул-ганы үндөтин-биле экижидер, чоңуңу ор-тузунга совет хоойлу-дүрүм таныштыр-ганын калбартпайн, кеминг-херек үлгедер, нитинин чурумун үрөөр чоруктар-биле демиселге хей-ниитинин кичангейин ур-гадырлар кемчеглерин айтыган шип-тирини сессия хулаас алган.

С. АРАПАН.

Чаа дужутту өстүрүп алырынга

БАЙ-ТАЙ. (Телефон-биле). Часкы хову ажылынга белеткекди Бай-Тайга районда Сталин аттыг колхоз организастаар чо-ру-дуп турар. Тараа культурааларын ур-езининге 75 тонна кымыл-тасты, 74 тон-на арбайын болгаш 10 тонна сузанын ча-жып болуп шынарынга чедир арыглан белеткек.

Колхоз баштаар черинин даргазы эш Комбуңуң дыңатканын Бугулар алырга, хову ажылының бригадасында тускай эвеноу удобрене чымдыларынга ойнап

тургускаа. Оларда шамактыг аытарын база херекселдерин быжыглан берген. Эвено сөөгү хуңнерте чедир 150 тонна өдөкти ногаа шадеринде мөөнөң сөөр-ткен.

Тараа болгаш ногаа культурааларында үренинерин ам-даа немей белеткек ту-рар. Машина-чепесек, дериг-херексел сеп-телгелерин база организастап турар. Ол бүгү ажылдарын сонгудалар хуңнерте утукштур доозары дөш чарын колхозчу тараажыларын улам сорук кыларген.

Комсомолчулар эвенсу кыштагаларда

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Мал ажы-лынын өн-ө харымсалгалыг үези кыжын болуп. Белеткеттинген ситен база өске-даа чөмөрнин шын чарыгдар, оларын чөп ажыглар кемчеглерден аныга, кышкы мал кажаларын чымыг, шевер, таарым-чалыг тургузары чугула.

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхоз-туң комсомолчулары фермаларын кыш-тагаларында шөф ажылын организастаарын шиптирдөөн. Ол соруга-биле ам Дам-дынга удурткан 15 кижин составтыг ком-сомолчулар эвеноу сөөгү хуңнерде ийи кыштагаларда хей кажаларын хөржө-нөрин арыглан аштаан.

Колхозчу комсомолчулар кыштагалары эртин, малчынарга дузалар соругу-ларын уламчылап турар. Ол эвено сонгуд-даларга холбашкан тайлыбырларын, со-лун номчулгаларын база организастап турар.

Колхоз бүдүрүлгезинге камналга

Бай-Тайга районунуң «Дөң-Терек» кол-хозунуң баштаар чери эртен чылдын эгезинде артык штаттарын кызырган, күш-ажыл нормасын эртөөн өдө кыл-ган, үчүттү болгаш өчүттү чурумчудуп, хынадалыг тургускаа. Иянчангаш 1957 чылда артык планда көрдүнгөн нити күш-хүннеринде 16 муң 753 күш-ху-нун азы 50 муң 929 рубльди камнап алыр аргалыг болган. Нитиши-биле 70 муң рубльди камналга чедип алдын-ган.

Колхоз бүдүрүлгезинин планда көрдү-гөн акша-хөргөдирин ажып чарыгал-гандан, саң-хөөнүң чурумун хуи-бүрү шыгыш тузар, орулганы болгаш чарыг-талды бот-боттарында шын дүштүрөр чоруктап, артык чарыгалдарын болду-рбазында камналга болдунуп турар. Баш-таар чер камнагыткан акша-хөргөдир колхозчуларын культура амдыралынга, калды камгалалыга болгаш муриаңчы-ларын шаңдарынга база кырыштырп турар.

С. БЕЛЕК.

Пленумнуң донтаалын танышкан

Чоокта чаа Чаа-Хөл районунуң ажыл-чынар болгаш албан-хаагычылар СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунуң доктаалын боттарынын хуралында чугаалажып көр-гөннер. Коллективтин кемингүнери пл-енумнуң доктаалын изин-биле деткэ-шаан, райпода профэвилек организация-зынын ажылында бар четпестерин шү-гүмчүдөөнер.

Ылангыя садыг ажылдакчыларын ортузунга кижизидилге политикаг амжы-күдү дендеде туруп турар. Оңуң улам-дан өрө, самчыгалды кылар чорук рай-по шүгүмүндө хааа эвес көстүп турар.

Социалисттик чарышка бүгү амжы-чар нар хаара туттунаан. Месткомунуң тала-зында администрация-биле амжычар-нын арасында коллективтин керөөнин күсүлдөдөн хынавайн келгенни, чөт-терин райпо баштаар черинин чугула мат-ериалдар-биле хандырып турарын Була-тов, Шумов болгаш оон-даа өскелер шү-гүмчүдөөнер.

Р. ХУНАЙ-ООЛ.

В. И. Ленин улустун башкызынын бед-ля адын демдегелиншаан, оларын совет тургузугунуң дагыныгыш болдулар төлө-дө, оларын ортузунга хуи-бүрүңүң ажылын чорудары эргежок чугула деп айткан.

Башкы кадрларын ортузунга чорудуп келген полит-кижизидилгениң база олар-нын нити билин бедилеринин талаамы-биле амжыдарын чорудуп келгеннини түнелинде, бистин областың школаарында хей сангыш башкылар өөредилге-кижизидилгениң амжыдыг дененин бед-илер талаамы-биле улук чедипкинерил-гит болганнар. Бирги чартык чылдын өөредилгезинин түнелинде алган көргө, Бии-Хем районунуң Хадин база Туран № 1 школарында, Каз-Хемик Белбей, Чөөн-Хемчиктин Хорун-Даг школарында өөредилге-кижизидилгениң амжыдыг денелин бедиле Бии-Хем райондан эштер Булулар, Горустанова, Тожудан Алмазова, Таидыдан Барелдина, Соролдина, Чөөн-Хем-чиктин Хвалын Штра, Серенмаа болгаш өске-даа хей-хей башкылар өөренкич-лерге быжыг билгелерин берип турар.

Мөөд-биле чөргөштар чамдык партия, комсомол организациялары башкы-ларын идей-политикатик дененин бед-илеринче кошкык кичээней салып турары демдегелер эргежок чугула. СЭКП-нин Бии-Хем база Танды райкояларынын кичээнгей салбааны-биле Чербинин база Кызыл-Армыгын уругалар башкыларын амжыдакчыларын ортузунда полит-ки-жизидилгениң амжы чөтпес организаст-тыгынга. Ылангыя Чербинин уругалар башкынында ажылдап турар 40 амжы кижинин ортузунда политбөлүм чөп,

лекция, беседалар болгаш политинформа-ция беин чорувайн турар. Чамдык школарда тургустунган поли-төредилгениң бөлүмнери дымакчы-ларын сонугургалын хандырыбас, башкы-ларын эртен-билингө дүшпөс болуп турар. Мындыг чорук Чөөн-Хемчик районун Чыраа-Бажы база Бани-Талаа школа-ларында турган. Башкыларын ортузунга Кызылдын башкы училищезинде партия организастаары полит-кижизидилгениң амжыдыг кошкык чорудуп турары-биле чамдык коммунистеринин база комсомолчу амжыдакчыларын идей-теоретиктиг денелинин куузу илерөөн.

Башкыларын ортузунда кижизидилге амжыдыг чамдык чөргөдө кошкыктын түнелинде чамдык башкыларда эр-гилер артыкшыкы—арагага хандырып, хей-ниитинин сагыла-чурумун үрөөр чоруктар бар. Кунгүртүгү чеди чыл шко-лазынын директору Громов, Чапананын ортумак школазында анык башкы Мо-лдин, Кызыл-Армыг чеди чыл школа-зында башкы Андрей олар арагалар чорукка хандып, шөп-содаа кылып тур-рлар. Мындыг башкылардан анык өс-көни шын кижизидирин манаары берге болгаш оларын шын орукче кылар тала-амы-биле школарда партия, комсомол ба-за профэвилек организациялары оларын-биле хуи-бүрүңүң кижизидилгениң амжыдыг чорудар жузуртуп.

Башкыларын нити билин, оларын тускай эртемни бедилеринче эртен өөрд-илге улук ужуур-дузалыг. Бистин облас-

сык база дужуп келген, оон ыпай чам Юра коллективтин бүгү кижилеринге оларын огуу шыгыш алапкан, чорудуп дөргө хомдангыч. Иянчангаш, улук амчи турган, огууштуу кышты эртер өс-түрүп азырап алмынар деп самгалар-га, эштер Пожидосевич, Сөгтемей бол-гаш өскелер-даа ону деткэниер.

Иянчангаш чам Юра чамдык, шымырак өвүп турар. Өскө уругалар дөш сагыш салып турарын дугайында Бай-Тайга өмдөлгезинин амжыдакчыларында чет-тиривис деп сеткиди илередирин кижизидип үзөөр.

С. БАНЧЫК.

ООРЖАК ЮРА ӨЗҮП ТУРАП

Чинге-Катта чурттап турар эш Ооржак Олактын өг-бүзелинге эртен 1957 чыл-дын куузунда багай таварылга болган, өг-бүзелин хөргөжөөн ээлү уругт божааш оон уламдын мөчөөн, чам Юра неден төрөө-ле өскүс артаан. Олактын оон улук ийи уруглары база-ла чаш турган. Олар-нын канчап өсүрү азырап алыры деп айттыр уругларын адамын дүртүр-гөс аргажок турган.

Ол өйдө Бай-Тайганың район эмнегел-динде эмчи амжыдакчылары аяаа чөдө берген сонда, кол эмчи эш Андрей «урууларын район эмнегелдинче алган бараалы, бисте божууга болжыны бар, аяаа апарган, доруктуруп берээди, чаш уруг-га эмгү сүдү херек болгай» деп эш Оор-жакка саналдарга, Юранын адамы чөп-шөөрелин берген. Чаш уругуна район эм-негелдинге эгелесте, амжыдакчыларга журуун чугаалап бээрне, өчпөлөгөн бүгү коллектив Юраны өлү-шкүзү-биле ажаап өгөлөөнер. Илангыя «урулар» ич-тин 3. Асымова, Л. Жербецова, акүшөр-ка А. Епшина болгаш «сест» калар П. Жудонова база Салчак Рай болгаш өскелер-даа ол уругт дөш онда кичээн-гейин салып турганнар.

Ам бистин Юраммы бес ай ажып турар. Семис, шымыра-даа ажок. Оңуң ачазы үргүчү келип, өмөңө таварышкан мын-дык берге чөдө коллективтин дузаалыны-га, огул дөш сагыш салгалыга улуу-биле четпирим дээрин илередип турар. Оолду Кызылче чаштар башкылар чө-рудар деп айттыр туруп келген. Кышкы

Н. ОТЕВЕЧ.

ЧОЛААЧЫЛАР КҮРЗҮ АЖЫТТЫНГАН

Барыш-Хемчик районунуң Ак-Довурак суурда ДОСААФ организастаары механи-зацияны училищезинин чанында чолаачы-лар күрзү ажыткан. Чеди чыл школазы-нын башкылары болгаш өске-даа чөргө-нин амжыдакчылары 40 хире кижизиде өөренип турарлар.

Олар ам ай ажыг өөренип келген бол-гаш чоокку үедө практикага кырып деп турарлар. Курстун дынамычылары март айда өөредилгени дооктап, шыгалданм туудар болгаш үшкү кластың чолаачы-ларын эргени эки доокан кижизидип алырлар.

Д. МОНГУШ.

БАШКЫЛАРЫНЫҢ МЕТОДИКТИГ КАТТЫЖЫЛГАЗЫ

Чоокта чаа өвүр районунуң Торгалыг болгаш Чаа-Суур школарынын башкы-ларын методиктиг каттыжылыгым болуп эртен. Аяаа Чаа-Суур школазынын баш-кылары Торгалыг школазынын башкы-ларын кылган кичээлдеринге олурушкан-нар.

Оң түнелинде орус дыл башкызы Т. Елькиннын тыва дылды эки чугула-дан билер болганы-биле кичээлде өөрд-илчилерге эки бидингир кылдыр чоруд-уп турарын демдегелен. Оң-биле калды орус эвес школарга словарь амжыды-кын дугайында эш Елькинаның ил-ет-келин дыңаан болгаш анык башкылар

М. САЯА.

Солагай талакы чурукта: Ленинградта Ломоносов аттыг шаажан заводу Москва төвүзүнүң болгаш реконструкция-зын музейинин чагылы Бугулар «Москва» деп назамы кыл-тып турар. Скульптор Э. М. Кример болгаш чурукчу Л. В. Протопова олар ону чогаалып кылганыр. Ол назамы Л. В. Протопованын чуруп турары.

Оң талакы чурукта: Москвага В. И. Ленинге тураскал-дык конкур төлөөлелинин делгелгени Москвада архитек-турарын Шисев аттыг огуу музейинин залдарында ажыттын-ган, Конкурта 130 амжы төлөөлөлдөр кирген. Тураскалдын Ленин дагыларга тургузарын чазак чери шиптирлөөн. Көрүкчүлөрүн ол делгелгени көрүп турары.

Чер болгандан чүүл-бүрү темаларга

Далар-оол, Шырап олар санап бергилээш, ол илетикини түнели бистин башкылар-нымыска дык дузаны чедирер дээрин чугаалааннар.

Дараамыда мындыг каттыжымкы Чаа-Суур школазында болуп.

Т. ШАГДЫР-ООЛ.

СААНЧЫЛАРЫНЫҢ КОНЦЕРТИ

Улук-Хем районунуң «Чодураа» көдө ажыл-агый өртөлгөс № 1 болгаш 2 сүт-бараан фермаларын башкы саанчылары үргүчү концертке белеткенн турар. № 1 фермаын саанчылары чөөкта чаа боттарынын белеткен алган концерттин колхозчуларга болгаш амжыдакчыларга чедип-кинигит көргүскөн. Олар ам чаа концерт программазын белеткен эгелөөн.

№ 2 фермаын амжыдакчылары чаа концерт программазын белетпей бергилээш. Фермааларын амжыдакчыларын белеткен турар концерт программазы бүртүзү колхозчулар көр дөш улук сонуграл-биле манап турарлар.

Д. БЕЛЕН-ООЛ.

БИБЛИОТЕКАРЫ ЭКИ АЖЫЛДАП ТУРАП

Балгазында Сталин аттыг санаторияда библиотека бар. Библиотекаларын түрү-өрөөнин нити үргүчү эртер-шевер. Номинарын ийи-айы-биле чысык салгы-лаан болгаш оон-биле калды мында хажуу херекселери турар чар база бар. Амжы-дыкчылар сонугургалар номнарын оон аш-номчуп, шымыра, докшо, аякүм чүд-дери-биле үргүчү ойнап турарлар.

Мында библиотекары эш О. Пунушева дыштаныкчыларга эзелде болгаш оң кы-зып амжыдааны-биле номчукуларын са-ны 115 кижизиде, санаторияга хал-кааржыр кижилерини нити санын ам көр болза, бо улук чедипкини. Оң-биле калды эш Пунушева почталоон ажымын база эки сүүсүдип, солунуларын, чага-ларын, шыгилгелерин азыр кижилеринге ей-шаанда чедирип берип турар.

ССРЭ-нин Дөди Советинде удавас бо-лур сонгудаларга холбаштыр эш Пуну-шева боттук хулаасларын алган болгаш шагдай планын кылдып турар.

М. САЯА.

Номчукчуларнын бижип турары

Өвүр районунуң «Кымыл туу» колхозунда башкыларын болгаш өөренкичтери болгаш шөф ажылын чорудуп турар. № 4 сүт-бараан фермазында шөф чоруктап, самчы-лар курттар ийи өрөк бажынын чугулаан, фермаын денкисерин арыглан аштаан бол-гаш 6 тонна амжы өдөк-ти төккөн.

О. ЧӨНҮК-ООЛ.

Каа-Хем районунуң «Тере-Хөл» колхозунуң малчынары бараан-биле эки хандырттынын турар. Колхозта мага-зин эргелекчин Шайлаа Каргыла, Адым Кар-гыла малчыны арга үлөктүр болгаш аш-чөк баранарын док-таамал чедирин, сады-лап турар.

Б. ШОЮН.

Бии-Хем районунуң «СЭКП XX сөөлөзүн» колхозунда кижизидилгениң өмчөни Бывока аары улук хулаас эмнеэринден аныга, ме-динина темаларын талаамы-биле беседаларын доктамал чорудуп турар. Ол ам СССР-нин Дөди Советинде болур сонгудалар дугайында тайлыбар амжылы кол-

хозчулар ортузунда кал-бартып турар.

О. ЕНДАН.

Барыш-Хемчик рай-поунуң «Комсомол 30 чымыл» колхозунуң хой-жулары Серен-Дорж, Лопсан, Оуур оларын холлары массалык-биле хураганал эгел э.н. Колхоз баштаар чери калдарчыларга дуза-лаары-биле 18 колхозчу-ларын быжыгалаан. Олар мал чөмөрин сөөртүп, чаа төртүтүнгөн хура-ганарын ажаажып ту-рарлар.

С. БЕЛЕК.

БАЙ-ТАЙГА. Часкы тарылаага шилдин е к үренинерин белетке-ринге «Тэди» колхоз-туң хову бригадасынын кемингүнери шудурту амжылаш, тараа куль-тураларын 243 тонна урезини арыгалап ур-ганнар. Арыгалаккын үргүчүлөп турар.

С. АДЫГ.

БИИ-ХЕМ. Райпоунуң улук судунуң улук төлөөлөрүнүн чөөкта бо-луп эртен семинарын-га кеминг болгаш ха-мааты херектерин көө-рүмү, суд хуралынин составынин база аяаа чорукторун киржиге-лини дугайын, оон ая-гында суд хуралын чө-ру-

П. ШОКПАА.

Башкыларнын тускай болгаш нити билкин бедидер

лекция, беседалар болгаш политинформа-ция беин чорувайн турар.

Чамдык школарда тургустунган поли-төредилгениң бөлүмнери дымакчы-ларын сонугургалын хандырыбас, башкы-ларын эртен-билингө дүшпөс болуп турар. Мындыг чорук Чөөн-Хемчик районун Чыраа-Бажы база Бани-Талаа школа-ларында турган. Башкыларын ортузунга Кызылдын башкы училищезинде партия организастаары полит-кижизидилгениң амжыдыг кошкык чорудуп турары-биле чамдык коммунистеринин база комсомолчу амжыдакчыларын идей-теоретиктиг денелинин куузу илерөөн.

Башкыларын ортузунда кижизидилге амжыдыг чамдык чөргөдө кошкыктын түнелинде чамдык башкыларда эр-гилер артыкшыкы—арагага хандырып, хей-ниитинин сагыла-чурумун үрөөр чоруктар бар. Кунгүртүгү чеди чыл шко-лазынын директору Громов, Чапананын ортумак школазында анык башкы Мо-лдин, Кызыл-Армыг чеди чыл школа-зында башкы Андрей олар арагалар чорукка хандып, шөп-содаа кылып тур-рлар. Мындыг башкылардан анык өс-көни шын кижизидирин манаары берге болгаш оларын шын орукче кылар тала-амы-биле школарда партия, комсомол ба-за профэвилек организациялары оларын-биле хуи-бүрүңүң кижизидилгениң амжыдыг чорудар жузуртуп.

Башкыларын нити билин, оларын тускай эртемни бедилеринче эртен өөрд-илге улук ужуур-дузалыг. Бистин облас-

тур дээрин төдөргай. Мындыг түрбүжө чамдык районнарнын партия, совет орга-низастаары мынар чөгүрү кичээнгей салбайн турар болгаш бешин чаадаа башкыларын кышкы, чангыс сессияларже организастаар чорударын хандырын шы-давайн турар.

Башкыларын нити билин бедиле-ринге чөгүрү кичээнгей салбас чоруктап ларазын-биле чамдык ийи-чангыс башкы-лар өтө школазын программазын бешин билбес болуп турар. Чербинин чеди чыл школазынын 4 класнын башкызы Ары-чаа, ол класска өөренип аттыг самнарын богу беин богу билбес болган.

Башкыларын тускай болгаш нити билин х

Хамыктын мурнунда кижн дугайында сагыш салза чогуур

1951 чылдың күзүндө «Бурунгаар» колхозко күш фермазын чап-чаа эгелеп тургузуп турда, чамдык колхозчулар «соортан чүгүп орулганы үнөрдү. Ол күштү артель үргүлчү азырап, ажык-оругалыг кылды азырын кыргыз-ла чүгө-лөр ийин, харын артель ажык-агылын карапта таварыштыр чадавас» деп айткы-биле чүгө-лөр турганнар.

Тыва чон чоюка чедир дагаа-кунту азырап, ачыны көрбөй чоран ужурунда чамдык кижилерин дагаа-кунтуларын аваз таварышта эвез.

Чамдык дагаа-кунтулар турожко, күш фермазын Балчымаа ашаа кадайы бааба угбай-биле хүлээн алганнар. Күн ажылын сайырадыр колхозко ажык-оругалыг, алымында кедилит деп чүгөнү олар билди турганнар.

Мичаарда күш фермазынга алдан сес өр, кыс дагалар, бир чамыс казанак бажыч — дагааларың чурттаар оран-савазы—ол-ла турган. Ол күш казанак-ның чамыга Сат Балчымаа ыраа Кашпалдан көжүрүп келген өөн көндүрүп-көп.

Удатпайн күс өрттүң, соок кыш күткөн. Дагааларың амы-тының сагыш човангыр Долбаа угбай, ажык-нике ынаа Балчымаа ашаа болган казанак казза камгалап алган. Казанактың өй-тавында чамдык дагааларың чөм аймак-биле бүрүп хандырттыңан турары дээр Балчымаа чөкө күш үндүрүп, кызып турбаан дээр! Булуң-Теректиң соок чызырыңга дагаалар доңмай, менди чагай кыштааннар.

Кыш мичаар өрткөн. Часпаар чазын дагааларың үнү дыңыг, артанда-ла өдөккөчкөң апарып, дүстери салып, боттары сергелек болу бергенер. Мичангаш оларның ажаакчылары амыраас арга чөк. А мичаалда-да баштайгы чылдык орулгага чүгө 1417 рубль болган. Алар орулга дагааларың чыген чөмүн, оң ажаакчыларының күш-хүнеринең алган төлөвирия бөина дуглап шыдавай берган. Байдал эки эвес.

Мичанмыже күш азырап келгенини баштайгы чылдында оң эзелери дагаа-кунту ажаак-караттарының аргаларын чың биле бергенер. Сат Балчымааның өңүн ишти бөдүнүп ажалыга хары-салгалыг, чаа чүгүлдери немен ап турар—күш-ажыла чагай чачыдыг кижн. Олар күш ажалыга алды чылдык дүргүзүндө ажыдап келгенер.

Бо үениң дүргүзүндө мурнунда Кашпалга, Херемеге көшкүн амырадыг чоран өг-бүгө ам колхозчу, сууржук амырал-чурттагалыг апарып, бөдүнүп хүлэенип алган—күш ажылын сайырадырыңга дүржулаганы шуудуру ажык-ажи-

биле чөдип ап, өвү колхоз бұдүрүгезинин база бир ажык-оругалыг азырын кылдыр хөжүткөн. Маңаа бадтыкал кыдыр чамдык сай-түндөриң көргүзүп болур. Күш фермазы баштайгы чылдында чүгө 1417 рубль орулгалыг турган болза, сөөлү алды чылдык дүргүзүндө колхозко 27100 рубльниң орулгалыг берген. Ам оларның фермазына дагаалар-ның денгеси эки, көөрге көрүштүг, салыг.

Балчымаа Шингитович Долбаа Сарыг-ооловна Саттар кызымаа ажык-ишчилер. Эрткен чылдың октябрь 1-ге чедир бөина ашаа-кадай ийнгээ 911 күш-хүнери, оларның кыстары Уйнуу 420, Сайыт 233, алаңды дүңмэз 362 күш-хүнерин түс-тузунда ажыдап алганнар. Бир өг-бүлөдө бир денгис чурттап турар болса-ны-биле олар 1926 күш-хүнеринең 2 тонна ажык тарааны үш жүз хире рубльни, өске-даа аш-чөм продуктуларын алганнар.

Сат Сарыг-ооловна Долбаа угбай сес уругларын азырап дөрүктүргөн. Уругларыңа ынаа, сагыш човангыр, өз нени РСФСР-ниң Дөди Советиниң Президиумунда 1956 чылдың декабрь 16-дагы Чарлыын бугаар «Иениң алдары» өрденини II чөргөн-биле шаңнаан.

Саттарның ажык-иш-биле танымдын тура, амырадылымы дугайын айтырып сөндүргүй берген, мыдыг ажык-ишчилер мурнунда эвөш дагааларың турганы казанак бажычгышта чурттап турарын билгилең, кайгавас аргажак. Ол дугайын колхоз баштаар чөринге каш каган тургузуп келгенин Долбаа угбай чугаалап өкөр.

Бо дугайын ол колхозтун дөргөзү өш дайгыранга база баштаар чөринг өске-даа көжигүнери билбестер эвес! А шуут чугаалаарга, ол бүгүнү биле-тура, колхоз бұдүрүгезинин салым-чөлүн шийтирелер турар кижилер дугайында тодаргай сагыш салбайн турары өз тур.

Дагааларга эки үлөгеринг бажык-кажаны түдүп бергенин шындыр. Мичаалда-да хамыктын мурнунда, материалдыг өрте-үнегиң чүгүлдери тургузуп, бұдүрү турар бистид бөдүнүп ажык-ишчилериңиң дугайында сагыш салырып, Коммунисттик партияны, Совет чамыктын ол дугайында айтышыкынын үтүпү бөлүр бө? Чөк, мичан болба! Мичаарга Сат сугунч болган өске-даа малчынарының чөптүг негелдеси мурнады хандыг бөдүрүндө бүтү аргалары «Бурунгаар» көдөө ажык-агыл артелинде бар болгай.

А. БЕГЗИ.
Чаа-Хал район.

Нызыл-Удурда бригада

БАЖЫП-АЛААБ. (Телефон-биле). «Искра» көдөө ажык-агыл артеин түдүт таламы-биле Чөөн-Хемчи районда дөөре колхозтарың бирөөн. Эрткен чылдың дүржүлганы бажыглавымаан, оон-даа бедик көргүзүлгөң болурунга амты бөлеткедер организастыг чөрүп турар. Чаа-лаана көдөө Советниң дөргөзү өш Чигир-оолдун редакцияга амыратканы болза:

— Колхозтун түдүг бригадасында 45 киши Кызыл-Удурда ийш бөлеткен турар. Күш-ажыктын хуваалдык болган организастымында багай эвес тургустунган. Чамдык кижилер мышты шийшн көскөш бөлеткөдөр, өскөлери ол мыштарны чөринг агынче (оларда 17 айттар бар) сөөрттүр, а оон арткаа кижилер, чүгүлдөрингө бөлеткөн материалдарын прашейт 2 а-

томашыналарың ап (кохкоо төвүгө) чөрүп турар. Кызыл-Удурда бригаданың ажылаарыңга таарымчалыг байдалын тургузларыңга колхоз баштаар чөри болган мыл парторганизация чугула кичөөнөйи салып турар. Илти чурттаага бажыды кылдыңгаш, аш-чөм база өске-даа негөт-тинген чүгүлдери хандырып турар. Чаа солунунарым, журналдарың өй-шаңда келдирип, өш Лисса-Серенте удурткан агитаторлар нөмчүлгө, бөседаны өрганиста-тап турар.

Бригада сөндүгүлдөр хүчүгө чедир 1500 кубометр түдүг мыжын бөлеткөдөр хүлээнгеш, олар сөзүн эөлөп шыдаар. Ам бөина мыкка үениң иштинде 400 кубометр мыш бөлеткөдөтинген.

Тес-Хем «Ан-Эрик» колхозунун түдүг мыжы бөлеткөдөриң бригадагы колхозчу бө чылга чаа түдүгларыңга хөргөлдөр 1500 кубометр мыжын ССРЭ-ниң Дөдө Советиниң сөндүгүлдөр хүчүгө чедир бөлеткөдөр сөрүлгө салган ажылаар турарлар. Алган хүлээнгени түдүгүлдөр 110—130 хуу күрөсө-ла турарлар. Чуртка: мыш кезикчилери Мантаргы болган Нучук-оол оларның ажыдап турары.

Саң-хөө чурумун шыңгы сагыр

Өвөр районун бөжетке орулга килер чамдык күрүне элбан чөрлери болган ажык-агыл организастылар боттарының алдарыңа куустөйиң, харын камналга-жөк чарыгдаларың бөдүрүп келгенер.

Районун хөргөлдөкчлөр нитилел ба-раан саарылааның чыл планын 104 хуу күрөсө-даа нити чөмөлөгөниң —84 хуу, а хлөб аймааның саарылга «мякы» 71 хуу күрөсөткөн. Мичангаш саарылга бөжетке килер учураут 23700 рубльди ол чедир төлөвөн.

Райлүүсөкөмнүг култура килдин колхозтарга кино-чуртук көргүздөриңиң планын чүгө 86 хуу күрөсөткөн. Райсан «кидин көдөө ажык-агыл үндүрткөдөн 9 муң, бөт-өваалда үндүрткөдөн 5900 рубльди чедир чымдырбаан.

Саң-хөөнүң чамдык харымсалгалыг килдериниң таламында сметниң ажи-«рөчигиз» шын эвес чарыгдар, күрүне-ниң өт-хөргөңиниң түс-түс килдериниң хууда ажылааның тарадыр чөрүктар көй.

Районун кижн эмнелгениң (эргө-лекчиң О. Дамбуу) сөмдинде 11 муң рубль ажык чарыгдаттыңан. Эмнелгениң түс-түс ажылаачыларыңга 2300 ажык рубльди өрөгө тартакан, 2760 ажык рубль түнүг өт-хөргөсөлдү түс-түс килдериниң хуу ажылаалында килрген. Мурнуңда ол

эмнелгениң өргөлекчиң турган өмчн Очур-оол 500 рубль өрөктөг хөп шы-ын хууңда ажылап турган, ону бөдүнүг хөргөңинг кылдыр алган чөрүп-кан.

Чаа-Суур школаның 3700 ажык, Төр-галай школаның 2800 ажык рубль өрөк-төг өт-хөргөсөлдери база-ла түс-түс килдериниң хууңда ажылааның шыл-чөө.

Районун школа, эмнелгелеринде саң-хөө чурумунуң шаа мындыг сандаргай болуп турары хамыктын мурнунда рай-лүүсөкөмнү, оң култура болган сөд килдестериниң хыналда чөк чөрүү-биле тайылбырлаттынар. Илангыя «култура күддиги (эргөлекчиң өз Дувендей) бөдү-нүң штатында С. Серенмаа (кассир), Се-рен-Доржу, Бегзи (кинотеатктер)» мы-наш чамдык кижилер 13630 рубль түн-гүг ажи-хөргөңиниң сандыгалап турал-ла, ол дугайында шийтирлөп хөмчөгө а-дылгаа чедир албайн келгени кайгамчы.

Күрүнең ажи-хөргөңиниң канды-га хөвөр-биле өкөрлөп, сандыгдар чөрүк-тар-биле дөкөссөдл күштелдирбашаан, оон-биле калы саң-хөөнү чарыгдала-рыңга шыңгы контрольду тургузары чугула.

А. АДЫГЖЫ,
Өвөр районун прокурору.

Редакцияга ЧАГААЛААР

Чылгычыларга таарымчалыг байдалды тургузар

Чаа-Хал районун «Найрал» колхозун баштаар чөри нитиниң чылгы ма-лын малдан чылгычыларга чурттаа-ның таарымчалыг байдалын тургузарыңга кичөөнөйи салбайн турар.

Колхозтун чылгычылары «айын-даа, кыжын-даа чурттаар өтгөр-биле ханды-ртканы келген. Чылгыч кижиниң ажи-лы харымсалгалы болган берге ажык. Чүгө дөргө өз дүне-даа, хүлэ-даа чылгы малдан ырап шыдаас. Илтиг түрбүже колхоз баштаар чөри чылгыч-ларга ам-даа өт тыл бөвөөн. Оң хараа-зы-биле чылгычылар Суңуй, Кутка, Мандай-оол олар чыксы болган күсү

үелерде колхоз суурунда бажынарынга көш огурулап алган, суур чоогуңга чылгы кадарын турганнар. А ам кыжын Сарголарда шөөр малдын болган инек-териниң оларыга чылгы өткөдөр ужур-га таваржып турар.

Ам Сарголарда база колхоз төвүдө шөөр малдык болган инектериниң, өз ишкеш колхозчуларын хууңда малы олар таламы-биле бергенен турар.

Мичангаш колхоз баштаар чөри чыл-гычыларының амырадылыг таарымчалыг байдалын тургузар учурут.

Х. ШАРАВИН.

Буруулугларга төлөттөргө

Улут-Хем районун «СЭП КХ» сөмди-ниң колхозунун шөөр малының үчөг, өг-чөкү сандаргай байдала. Ферма өргө-лекчиң өш Балчымаа малдыг үчөдүн өкөжидер, ай сайында санаашкынын чө-рулар, тулаш малдарын бургулук кил-дерден төлөттөргө хөмчөгөлери албайн, көнчүг харымсалга чөк ажылап турар.

1957 чылдың төлөттөргө чыл санааш-кынында алдөргөн болза, нитиниң ма-лын харымсалга чөк кадарганы-биле С. Омтунуң кадарган ажайылында 19 баш анай чиктең, оң адым С. Сурундей бир төвени өргө адыска болган төсө кадарын мууну турган бөина ис чөк чил-дирген. Ол мыккаш кадарган малында 3-4 баш хөй, өшү хөтөс болган кадарчы-лар хөй.

Коммунист Х. Эмзактан 1957 чылдың сентябрьда бир кадан хураганарын ка-дарары-биле анылап түп алган, бөдү-нүн хүлээнгениңе харымсалга чөгүн кө-ргүзүп турар. Декабрьда чамдык хураган-нар үлөгөш, чөргө хөнуң турганы ил-рөөн. Ам 50 ажык хураганнар азырада шүүт кирген.

Чидирген малдарын буруулуглардан төлөттөргө болган малдыг үчөдүн өкөжидер, мал ажилында дүржүлганыг, ак-сет-килди кижилерин килер дугайында то-даргай хөмчөгөлөр өрткөн санаашкын бо-ганында бөөр чөртүттүкөн. Бир эвес бо хөвөр турар болза нитиниң малыга кагарал улам көвүдөр апаар.

Д. ЧЫМБА.

Уттундурган ажил

Өвөр районун «Кызыл туку» көдөө ажык-агыл артелинде ажиак өскөндөр хөй, олар спорт ажылын чөрүдөриң кү-лөп чөрүртүрар.

Илтиг болза-даа колхозто комсомол ор-ганизациясы, оң секретары өш Конфет күш-культура болган спорт ажылын дүртпайн келген. Бо ажыла чүгө ор-ганиза тааламы-биле чөптөстөр бар эвес, харын өш-тура спорт нитилелениң кө-лөкчө өгө организастында спорт хөре-

селдери — лыжа, коньки, шыдыра бол-ган өске-даа чүгүлдөр чөк.

Спорт хөрекселдериниң дугайында күш-культура болган спорттун база ВЛКСМ-ниң район комитетиниң айты-рыг тургузарга бөрина саап каар, а күт-сөлдө чөк болуп турар.

Спорт хөрекселдери чөткөсөп, колхоз-ко спорт ажылын хөжүдөр таламы-биле комсомол, күш-культура болган спорт организастылары организастыг ажил чө-рулар өй келген. Д. МӨНГҮН-ООЛ.

Радио точкаларын кажан килрерил

Чөөн-Хемчи районун харылзаа көн-тораша «Октябрь 30 чылга» колхозтун баштаар чөри-биле колхозту радиокула-рыңга чарган көрөниң эрткен чылдың дүржүлгө күрөсөдөп шыдаан. Эрткен чылдың ноябрь айда контораң ажыла-чылдары Чааааааааа Булуң-Терек суур-га чедир радио шугунуң шөйдү эгелээ. Шөйдүңөш шугун колхоз баштаар чө-риниң конторасыңга чөткөш, оон-биле сөк сан каан.

Колхозчулар бажынарыңга радио то-чкаларын килрттип азырын дилөөнер. Ми-чангаш олар репродукторларын саткы-

лап алган. Маанаашкын үр-даа болган, кү-зөшкөш-даа боттанмаан. Ам колхоз баш-таар чөриниң конторасыңга чамыда ча-гыла улут репродукторун үнү динанып турар. Колхозчулар эгелинде контора ча-нында ичөөнү-биле чылгып, дамчыдыла-ларың динанып турганнар. Кыштың ча-мылаа сөвөгүгө кижилер каймы шыдаар бөөр! Аңаа кижилерниң чылгыры хөвөр-таан.

Колхозчуларның бажынарыңга радио точкаларын кажан килрер ирги?

О. ЧАНГАА.

Тоянчыларга шыңгы хөмчөгө күргөзөр

Нитиге ажыктыг ажыл кылбас, чөр кезип толап чөрүтү хамыктылар Эрини районун кайм-даа көдөө Советтеринде бар. Оларын илредип, канды-бир ажиак-а ажыладыр таламы-биле көдөө Совет-тер ажил чөрүтпайн турар.

Нитиге ажыктыг ажил кылбастарга Эрини суурта Кысы-Кандаш, Лопса-Дар-ган, Соан өгүндөй, Овучур Төмүр, Дарган Чимит, Нарын көдөө Советте Дөлуку-Балчык, Мөрөн көдөө Советте Кыргыс Сандык-Хөл, Бай-Дар көдөө Советте Иргит Мөңгө, Дембирел Дуран-оол болган оон-даа өскөлөр хамаржыр. Олар кандыг-

даа ажыла кирешпейн, боттарының хууда өргө-ажыын суруп, чөр кезип то-ларыңга өйлөскөн. Илангыя Кысы-Кан-дан, Лопса-Делгер, Соан өгүндөй, Дар-ган Чимит, Овучур Төмүр олар 1953 чылдан эгелээш толашкычче шилчип, хар-ын аражаже хандырыңга өдөшөй-бөш, хөй-нитиниң көрүк-чурумун үрөп тур-арлар.

Тоянчы мандыгтарга үдүр шыңгы хөмчөгөни доп-доран азыры көдөө Совет-терден негеттиңни турары.

Н. ӨЛЗЕИ.

Колхозчу аңчының олчазы

Хөрөжөн аңчы Ан Акмылайың ты-вышга үр чылдан бөөр мергезжон оң кы-зымак күш-ажылы чүгө «Май бири» көл-лөтө эвес. Төрө районда бөина сурагын. Дөргөзүндө бөдүнүп дүржүлганын илан-гыя анык хөрөжөн аңчыларга кабар-тыр, төрөң колхозунун байлаа орулга-лымын улам өстүрөр таламы-биле ол эвөш эвес хөмчөгөлөрнө кылган.

Бо аңчыр сөзүң эгелээниңден бөөр өш Акмылай 720 дилдин өлүрүгө база ты-выштың өске-даа эвөш хөй өлчөлөрүн өк-лөп дукаган. Ок-чөмөк, аш-чөм бөлет-көдөш хамыкчалыг хандырттыңаш, ол база каган аныал чөрүпкан.

М. ДАЖИЖОК.

Хойнун чамдык уксаазының дугайында

де 140—150 хураганары берип болуу. Прөкос болза калың-берге, курга алар бойлустуг чөргөргө база чулууктү чөмөр-ни эвөштүн бөөр болза бөдүнүң хөй чаш төл болган дүк бөөр шынарын өскөрү. Илангыя чылда бөөр дүгүн 2—3 кг чедир куудуладып болур. Ол мыккаш прөкос-тук азырап, ажаалдыны басырадыр бол-за аны-чөрү азырлардан оң өлүг кө-раар чөрү көвүлдө база болур.

Моң чижэен Тес-Хем районун «Чоду-ра» колхозунун дүржүлганы көргүзүп турар. «Чодура» колхозтун Алтай край-ның «Кузнецкий» совхозтан салып ал-ган алтай меринөс уксаалыг бир бұдүр-чү көшкөрү төрттүңгөн хөргөчөлө бө-гуулар дүргө дөңсөмө 76 кг, дүгү 6 кг турган болза, үш харымында дүк кыргы-лаанымы үзүңдө дүргө дөңсөмө 91 кг, дүгү 10,5 кг болган. Азы ийн чыл иш-тинде 15 кг дүргө дөңсөмө, 4,5 кг дүгүгө нөмөш, дүгү 8,5 см чедир узап өскөн. Бир прөкос уксаалыг көшкөр Брасноар-ский крайың «Учкэ» совхозтан келгенде төрттүңгөн хөргөчөлө бөгуулар дүргө дөңсөмө 63 кг, дүгү 5 кг турган болза үш харымында дүк кыргылаанымы үзүңдө дүргө дөңсөмө 57 кг, дүгү 4 кг болган. Азы ийн чыл иштинде 6 кг дүргө дөңсөмө, 1 кг дүгүгө чидирген ийилке, дүгүнүң үзүңүн 4,5 см чедир кууду-латкан.

«Чодура» колхозто бө ийн алгы ук-саалың бұдүрүчү көшкөрүңиң азы-рал, ажаалдыны кандыг-даа мылга чөк, олар ийн чыл иштинде чангыс кажаага,

чангыс малчының хайгааралыңга өскөн. Моң алган көөрге Тыва облакка, илангыя Тес-Хем районун колхозтарын-га алтай меринөсү сайырадыл болуру маргылаа чөк. Алтай меринөс бөдү-даа, оон-биле чурт койлары хайнактаанын-да алдынган хайнактарың бири сал-ла-лаа түс чөринг агар бойлугунга база олар ажаалдыны тааржып турар.

Бирги салгалың хайнак төдү койла-ры болган ирттери 4—5 килограмм чартык нарын дүктү берип турар. Тес-Хем районун «Чодура» колхозунун хөйжүзү И. Миндиейниң кодамында 1957 чылда бири кыргылаага кирген 370 баш хай-нак хураганарының бирөө-ле 3 кило-грамм 200 грамм чартык нарын дүктү берген. Колхоз чартык нарын дүктү күр-нениң салып азыр өрткөн бөгуулар күрү-неге дукааган, 270 муң рубльниң орул-галың алган, ол болза мал ажылында кирген орулганың 75 хууу болган.

Прөкос хөй Тес-Хем районун аглар бойлугунга эки таарымшайн турарыңга харааы-биле продуктулуг чөрүпн көвү-дөткөш, харын бөдүнүңнө куудула-ды-турар. Мичангаш оң хайнак хураганары-ның шынары кулу болуру, продукту-чу база эвөш болуру билиңгир.

Мичангаш облактын колхозтары хөй ажылын нарын дүктүг улаанышкыны-биле хөжүдөргө алтай меринөс уксааны калды дүктүг чурт койлары-биле хайнак-таар ажыды дүдүк-биле кабартыры чугула.

О. ПАПЫН,
Тес-Хем МТС-тиң хөй ажылының таламы-биле зоотехниги.

КЫМНЫН БУРУУЗУЛ

Районнарның харылзаа конторалары-ның колхозтарда болган албан организа-ция чөринде тургускан радио, теле-фоннарының көлөкөни чөгүү хууса-нында төлөөр колхозтар даргаларыңга болган албан, организастыа чөриниң куудуруткучларыңга билиңгир.

Илтиг болза-даа Бай-Тайга районун чамдык колхозтарың болган сайу Со-

веттериниң даргалары ол чурумун сагы-жайн турарлар. Чөжө, Бай-Тал көдөө Совети харылзаа конторасында 390 рубль, «Тилгел» колхозу 462 рубль, «Мурнак» колхозу 598 рубль өрөлдү болуп турарлар. Оң түңүңдөңгө ук кол-хозтар-биле телефон харылзааы үе кес-тинген болуп турар.

Н. ЧУЛДУМ.

Кипээңгейни салыр өй келген

Совет аныктар боттарыңга онаашкан ажыладың ак-сеткилдиге боттандыр-лушкан, билиң бөилер, күш-культура шийчөшкөниң кабартыр дөш. база-ла шуудуру ажыдап турарлар. Күш-культу-ра болган спорт болза, анык өскөн-нө-рүн дайыттырарыңга кол чүгө болур.

Массалыг спорт ажылы Эрини рай-онда багай тургустунган. Күш-культу-рын болган спорттун район комитети колхозтарга-ла, район төвүңгө-лаа спорт таламы-биле массалыг ажилдар организа-тавайн келген болган организаставайн турар.

Комитеттиң мурнунда турган даргазы Овон спорт хөрекселдерин шытгап каар турган. Оон учурунда Эрини суурун аныктары коллективниң-биле массалыг спорт кылбайн келген. Районун күш-культура болган спорт комитетиниң дар-галында Покотиңи ажалдан эгелээ. Ил-ды болза-даа комитеттиң ажылы мурун-дагындаа экижөөн.

Бо чылдың эгелээниң бөөр Эрини суур-пун аныктары коллективниң-биле лыж-ка үнүңкүнү кылды көрбөөн.

Н. КАЛГА-ХӨӨ.

«Шынның» материалдарының изи-биле

«Ажаан алган санааның камнаар»

Мындыг өгө-биле Бар

Макс Рейманның чугаазы

БЕРЛИН. (СЭТА). Германияның Коммунист партиясынын ТК-ынын бирин секретары Макс Рейманның «Дейчер фронтштер» дээр радио станциянын дамытыр чугаазын АДН агентиледе дамыткан.

Европага атомвуг чепсектен костуг элдеги или герман күрүлелерин киржилгенин дугайында айтыргыч талазы-биле ол или күрүлелерин бүгү улус референдуму чорудар дугайында ГДР-нин премьер-министри О. Гротевольдун саналын Макс Рейман Германиянын компартиясынын өмүнозунден детал чугаалаан.

Барынын-герман бундестагта даштык политикаг чугаалажылгаларын дугайын чугаалайышаан, Макс Рейман олардын киргискен бугаар алдыга, Аденауэрдин детал турар хей нуруу улустар арасынын дүшүктүрүлүг чоруктарын кошкандыгыча углаган каныг-даа кемчелерге шалтытаарын болгаш Германиянын атомвуг чепсектен костуг бугаарын күрөп турар дээрин онзаалап демдегелген. Аденауэрдин талалакчыларынын сорулгазы болза, соок дайындыг болгаш атомвуг чепсек-биле кыжарымшылыктын политиказын, Германиянын чарымдарынын политиказын үргүчүлөри болуп турар.

Аденауэр болза Германиянын чангыс экинчи дайыны болуп турар дээринин дугайында коммунистердин меддегелдери бундестагга Рейманнын болгаш Делерин (амгы үедө оппозицияда турар мур-

дугаагы министрлер. — Ред.) даштык политикаг чугаалаарынын үзүндө быдыктатынган деп М. Рейман демдегелген.

Германиянын компартиясынын саналааны өскө орук, атомвуг чепсектен костуг зонаны Европага тургузар дээр демиселдин орук чепсектен кистикерин элдер бугаарын соксадырычыча, чепсектен кистикерин бүгү-ниги дүжүрениче болгаш Германиянын катан каттыштыра-рычыча алпар чыдар деп ол чугаалаан. Бундестагга даштык политикаг чугаалажылгаларын киргискен бугаар алдыга, Барынын Германияга чаа политика чорудары чүгө ажилын алганын кеделишкенин чангыс өвианди түндүгүндө чедип алдыны болуп деп чүвени демдегелген, ниги дайын болуп герман мидатарестерге болгаш адаан негечилеринге удур коммунистердин болгаш социал-демократтарын дем-каттыштырган кеделишкенин дугайында саналды М. Рейман Германиянын компартиясынын өмүнозунден база дагын каттап чугаалаан.

Ажылчын алганын кеделишкенин чангыс эки дээр улук-на идеялыг демосиярычы Германиянын компартиясынын бүгү кезигүверин М. Рейман кыйгырган.

Будурүлелерге болгаш профвилелеринде социал-демократтарын кыйгыры-шаан, коммунистер-биле кады оларын дем каткан демосиянын эрежок чугулазын ол онзаалап демдегелген.

Реакциянын болгаш дайыннын күштеринге удур немец ажилчынарнын дем-каттыштырган ажыл-чорудулгазы дээш

БЕРЛИН. (СЭТА). «Нефес Дейчланд» солунун амынатынын бугаар алдыга, Германиянын Социалист чангыс ай партиясынын Улус Берлин организация-зынын баштаар чери Берлиндин ажылчын чонварынын митингин январь 30-де ол районга эрттерин боладын дугайын Барынын Берлиндин бургомистри В. Брандига болгаш Барынын Берлин району-нуң бургомистри Шенеберг Вольфа дин-наткан. 25 чыдар мурунда немец улус-ка кара-талалыг болгаш ол хун Герма-нияга эрге-чөгүргө фашизм келген. ГСЧП-тын Улус Берлин организация-зынын секретари Б. Баум «Дайын болгаш фашизм чок болуу! Атомвуг чепсектен костуг зонаны Европага тургузар дугайында айтыргыч талазы-биле улустуң санал-онолун айтырар дөөш!» деп темалыг чугааны ол митингте кылдыр бодалдыг.

ГСЧП-биле кады митингин белеткээр-ринге болгаш эрттеринге киржирин оларга саналды турар кыйгыргыч Бер-лин организацияларынын, Германиянын социал-демократтыг партиясынын болгаш Барынын-Германиянын профвилелер кат-тыжымчынарыннын баштаар черлеринге ГСЧП-тын баштаар чери кирген. Бийгыргыч айтым турары болза, Барынын Германияда болгаш Барынын Берлинде фашизм күштерин белеткел-дери база дагын бажын ковайтып турар. Ажылчынарнын эң улус организация-лары болуп турар ол или ажылчын пар-тияларын болгаш профвилелердин митингте кады үнери ажылчын анги-нын ортузунга калбак үнеледи болду-руп, ому дем-каттыштырган ажыл-чоруду-гаже соок кирип, оң түндүгүндө, реакциянын бүгү чименшиктерин буурап дүшкөн турары чыгынг чок.

Франциянын девискээринге ракеталыг базаларын тургузарына удур шимчээшкн

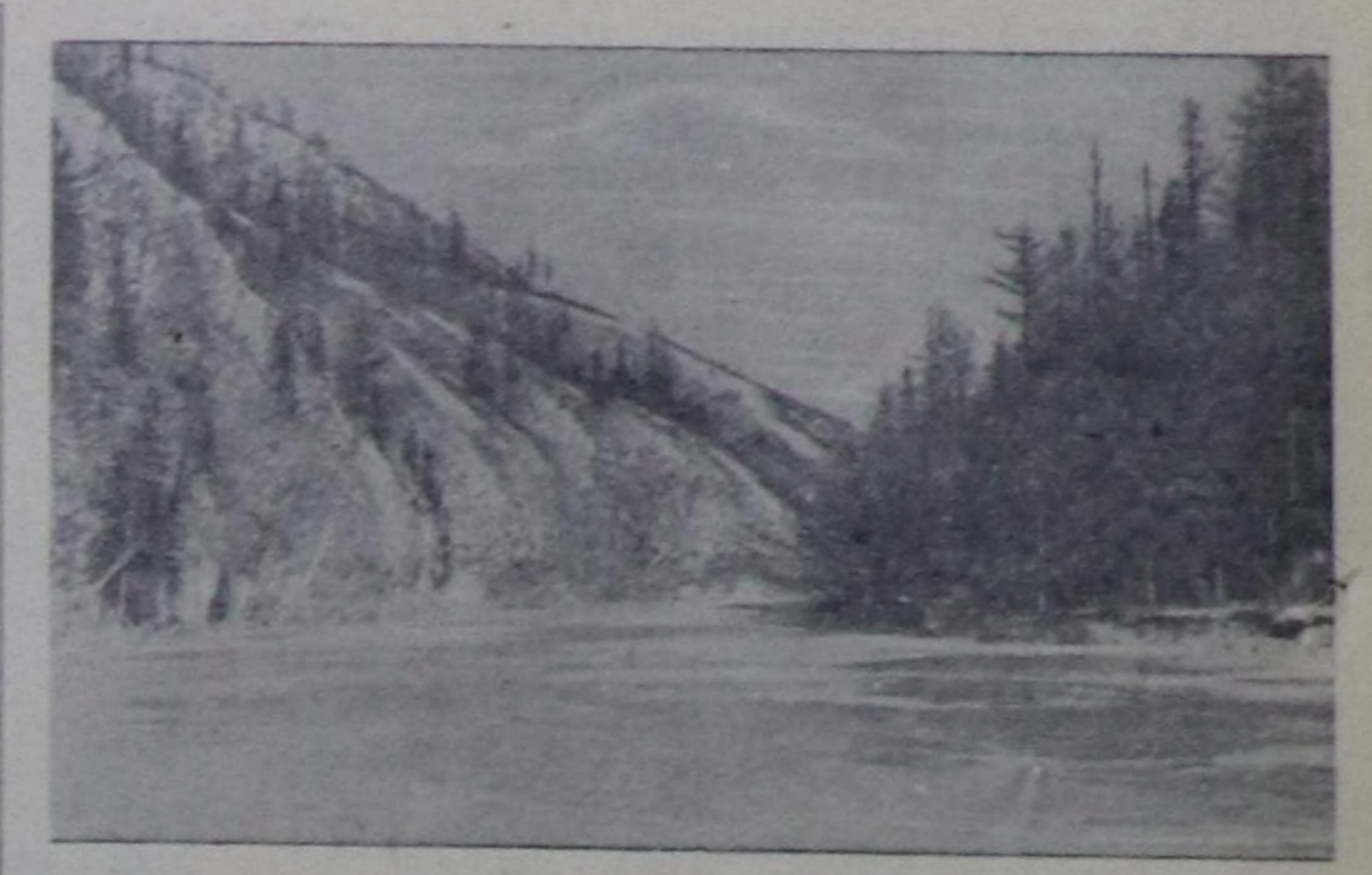
ПАРИЖ. (СЭТА). Атомвуг болгаш ра-кеталыг дайындык белеткелитте чуртту кыршиттеринин планыга удур шим-чээшкн Францияда күштелип турар.

«Юманите» солунун динатканын бугаар алдыга, Париж чогууда Кайин хоорайнын үлетпүр будурүлелеринде чуртту девискээринге ракеталыг база-ларын тургузарына удураланышкын би-жиинч адванта ат салышынарнын чылаады чедилишкенин эрттип турар. Ол кампания эгелен будурүлелеринч хей кезенге ажылчынарнын 90-дан 100 чедир хуузу удураланышкын би-жиин адванта ат салганар.

Францияга ракеталыг чепсекти тургу-зарына удур идеялыг демосия чур-тту хей-ниги организациялар кирип турар. Преприяа хоорайда тургузугун комитет Чен Парейеллер департаменти-ден Национал хуралда депутаттарге Гей-аринч чазаанын Францияга ракеталыг

базаларын тургузар дээр бодалынч удур-ланып чагаа чоруткан. Бодунун органи-зацияларынын кезигүверин Тайбонинч Бүгү-делегей Чөвүлелинч инициатива-зын деткириче мурундагы фронтучу-ларын республика эвилелинч национал комитеди ракеталыг чепсекти тургузу-рына удур резолюцияны база чүдүлү-зүчү көргөн.

Энд болгаш Луара департаменттерин радиал-социалист партиясынын федера-цияны улустар арасынын дүшүктүрүг чоруктарын кошканды сорулга-биле идея-лыг кемчелерин алдыга француз ча-зактан негез резолюцияны үндүргөн. Ор-тумак школалар ажылдакчыларнын ни-ционал каттыжымчынын база ракеталыг базаларга удураланып үнгөн. Варшава херезини болгаш аналтика эвилелинч чурттарынын арасына чугаалажым-кынвар дээр саналаарын Гайаринч ча-заандан ол организация база негез.

Гоора-Хемнин эринде,

Фотостуд В. Лутковтуу.

Найыралдын белээ

Албаниянын Улус Республикасынын Чоо чөөвта чаа СССР-нин Көдө ажыл-агый министри В. В. Мацкевичинг чагаа алган, Улус Октябрын 40 чыл он-биле холбайтыр Тирнага ажытынган, «40 чылдар дургузунда совет көдө ажыл-агыйнын чедилшиктери» деп делгелге-

нин бүгү делтирлерин Совет Элдиз Албанияга белес кылдыр берип турар деп, ол чагаада динаткан.

Найыралдын ол белээ дээр чуректи ханымдан өөрү чегириникин илгерей-леттинг харым чагааны Матье Чоо В. В. Мацкевичге чоруткан.

Чурттуң хөл шыдыраа чемпионатында

Соок салымшында Бронштейнге удур карам-биле ойнаа Крогус ойнакчынын өөлдеринин туружун дугал алган, оң-биле оң күштеринч идеялыг компи-ди алган. Иччала-даа агы-биле ойна-нын Бронштейн бодунуң бодалары-биле онанч талалыкч тургуп киршикенин организастан шыдаан. Оң соонда Брон-штейн терсин чараш арга-биле беринеш, тивилегин чедип алган.

Корной-биле Котов ойнаа, демосия-дык кийди түлү турда ойнакчыны шы-вар талазы-биле ажи алган, иччала-даа оң соондагы ойнакчынын планин Котов шыкандырылгыч ийинч алган. Салымшынын төнчүг чокчулап келген үедө Корной оонакчы чок чок кылмы-тарга, байдал өскөп берген. Салым-шынын сонгаараткан болгаш Котота улун алдынын улус арганы бар болуп турар.

Ургүчү күштелип турар бөжүтүшү-нерин кылды турган, Болеславский Авер-бах улун алган. Болеславский—Фурман, Гургенде—Полугавский болгаш Петро-сы — Тайманов оларынч салымшы-нары хайым болуп доозулган.

Хөл шыдыраанын агы үедги теория-зын өөренип өөрүгө Суэтин—Геллер-нин салымшынын улус сонугралды бол-ган. Оң эге бөжүтүшүнери болза эрге-кын чылын СССР—Югославиянын ара-сына хөл шыдыраа маргалдазы болуп турда Болеславский биле Каракалчын салымшынында дөмей турган. Моң журунда көрүчүлөргө кончуг со-лун болуп, ойнакчылар баштайы 24 көп-күл 10—15 минуталар иштинде өн-күлөп каапканар. Оң соонда шыдыраа хөлүгө чараш, ийдыг-даа болза баш дөө-

килер нарын байдал тургустунуп келген, ол ийдыг байдал хөл шыдыраа талазы-биле чангыс-даа өөрдилге чомула чок. Карачалгыш иши көштү тывар дээр, Суэтин биле Геллер көш бугурунда хей-биле бодар жүргө таварышканар. Беш ша-пштинде салымшынын сонда ол салымшынын сонгаараткан, ында болза ак талынч мерези болгаш бир огул на-ранык терсегине, теверинге болгаш үш өөлдеринга удур демосияны турар. Кара-зы-биле ойнаа Геллерин байдалы биче дээр болгаш хайыма чөпшөргөжин деп Суэтинин саналын ол хүлөп албай бар-ган.

Я. РОХЛИН,

хөл шыдыраа талазы-биле делегей арбитри.

Январын 25-те чуртту хөл шыды-раа чемпионатында сонгаараткан салымшынарнын төндү ойнагылаан. Кир-жикчилерин чамдыктары араан төлө-де чүгө үш хөлге чедир ойнаашкы бол-ган.

Бир дугарында Котов—Бонник олар-нын салым доозулган, грессмейстер Котов материал талазы-биле ажыл байдалын иччалады-биле ажылдап, тивилеге чедип алган. Хейте улус сонугралды болгаш Тайманов—Бронштейн оларынч салымшынын 84-кү көшө хайым болуп доозулган. Суэтин—Геллеринч салым-шыны база ийдыг түндүг доозулган.

8 салымшынарнын соонда Геллер бирги черде чоруп турар, ол болза 5,5 санынч.

Дараазындагы 9-ку салымшынын январынч 27-те болган.

Суд залындан

Колхоз өнчүзүнүң самчыгдакчызын шииткен

Сураглыг аргачы чөраан Ондар Мын-дойлууну түр үедө-даа болза колхозтуң бугалтеринч хүдээленип күтүсөй кылдыр кирип алганы көдө ажыл-агый артелинч баштаар черинин база-ла бу-руузу болуру чугаажы. Мындойлу 1957 чылдын майдан июльге чедир Чөөн-Хемчи районун «Большевик» колхозуну бугалтеринге ажилды турган.

Быска үениң иштинде колхозтуң акша артелинч самчыгдаарынч иям-бүрү аргаларын ол ажылдаан. Колхоз дөргөзү-мни холугуң үжүр өттүндү салган банкыдан акша үндүрүп ал турган. Он ында кассиринч мергежил чөгүн ажил-дал алган үгөн чарыгалар дугайында меге документтер бижилген. Шаа и-

диг байдал-биле 6200 рублдин ол сам-чылаан.

«Күрүениң хей-нигитинч өңчү-хөре-диги сонгаанарга кеземче харымсага-зын хүлөдир дугайында» СССР-нин Дө-ди Советинч Президиумунуң 1957 чыл-дын июль 4-те үндүргөн Чарамынч 4-кү чүтү-биле буруудаттырган Ондар Мындойлуунуң терези районунуң улус суду ажыл судка көргөн болгаш оң колхоз-га чедирген богаралыг төлөттүрбүшөө, ону 8 чыл хуусалыг хосталгазын казып шииткен.

Редактор Н. С. ШОЙГУ.

Бажын херекселдерин канчаар аштарыл

Өң кирбөөд, лактаваан азы савыа, дермантин-биле шап казы диван, кресло херекселдерин ол нес-биле хун-буруе чодуп турар.

Өң кирип, лактап каан херекселдер болза оларын дүктүгүр материалдыг (дүктен кылбаан) кургаг нес-биле чодар. Силбилелерин чымчак хылдыг хөл шетказы-биле аштар турар.

Нарын шепшен, нес материал-биле шап казы диван, кресло аш-таары элден берге. Оларын доозун сордур автоматтыг приборун күжү-биле аштар. Ону алектри уланыга улалтарга каныг-даа херекселде үлгүн доозу-нуң үндүр сорутар. Чамдык улус бажыннарнын эргелелдери чуртка-чыларга доозун сордурчуларын ажилдады турар.

Бир өвс доозун сордурчүзү чок болза чымчак диван, креслоларын чыда бир-ий катан каптап арылгар. Оларын даштыга каптаарга эки. Бир өвс агаарынч таарымча чөгүндө даштыга үндүрери берге болза сонгаларын ажилтан өрөд иштинге калган болур.

Оларын каптаарга дараазындагы ийи аргаларынч бирөөн ажилгаза чо-гуур, чүд дөө: бирөө, креслоң азы диванын шагмынын азы хевистиң кы-рынга эрги, ол ач чоорганны ийлик, каныг-бир эрги ол пестү чыштар кы-рыг, оң кырын дургар чиге, узун иям-биле ук нес хирекке чедир лак-таар, хиритин калган пестү сугга булгап каапкан, лактаашынын катан уламчылар. Ийде, тон аштар кадыг хылдыг шеткага чыгып, сугга өттүрүп каан ийи кат марзынч ораан алган оң-биле креслоң, диванын шагмы-ларын, а ол ишкан хевистерин ханага тургузун аштар. Ийдыг шеткалар-биле сыртыктарын база аштар турар. Хевистеринч кырынга хар чаншан, шетка азы кадыг ширбил-биле аштарга оларынч хир эки арыр, оларын ол дус-биле арылган база болур.

Тыва областың санитар-чырыдышынын бажыны.

Х. БАЙКАРОВ.

Испан Сахарада тулчуушкуннар

ПАРИЖ, 16. (СЭТА). Паралганды болгаш агентилелдеринч динаткандыгларын бугаар алдыга испан эзел чери Ифанге эгелен испан эзелдег удур тура халымшык Марокконуң муруну таланын өскө испан эзел чери — Испан Сахара-да илгерип тарааны ийден болуп турар. Испан шериглер-биле тура-халымчы-лар арасына шыдыг үскүлөжүшкүн-нер Рио-де-Оро зонасына болган.

Улус үскүлөжүшкүн январь 13-те Аль-Айин хоорайнын районуна (Сегет-аль-Хамра зона) болган. Канарск орту-

дуктардан чааа немелде күш өктөп бо-лур кылдыр Сегет-аль-Хамра зонанын ту-дар сорулга-биле испан командьлаа чери ол хоорайда 2 муң киж чедир соным шериглерин көндөзүн паралагынч дин-наткандыгга айттып турар.

Француз солуннарнын паралаан испан команияларынч динатканын бугаар алдыга Эль-Айин районуна тулчуушкун-га марокконнар 241 кижизин аурткан; испаннар 51 кижизин аурткен болгаш бажызатканар.

Швейцария. «СССР 1957 чылда» делгелге Женевда ажыттыган. Ол делгелге «Швейцария—СССР» деп ийитиле организа-таан.

Чурукта: Совет Эвилелинге даштык дылларда парлаан номвар-ын болгаш журналдарын делгелге чоразынынч көрүп турары. Фото Фатерауштуу.

Агрессчи багдад керээзинин чөвүлелинин сессиязы Анкарада ажыттыган

АНКАРА. (СЭТА). Багдад керээзинин министрлер чөвүлелинч дөртүк сессиязы январь 27-де ында ажыттыган. Сессия-нын Турциянын төлөөлөринч даштык премьер-министр Аднан Мендерес дарг-

лап турар. Бүрүн секретари Джон Фостер Дал-де баштаан АКШ-тан хайгааракчылар төлөөлери сессиянын ажында киржип турар.

Анкарада бомбалар частыгынын

ЛОНДОН. (СЭТА). Рейтер агентилели-нин корреспондентининч Анкарадан дин-натканын бугаар алдыга, Анкарада амер-и элчин черинч бажыннын чаныг январь 27-нин дүнесинде бомба чазылган. Частыгынынч түндүгүндө элчин черин-ч бажыны үрели берген.

Ол-ла дүне апар частыгынынч ба-за бир бомбаз америк номнар садылгаар ном магазининч чанынга база часты берген.

Ассошпйтед Пресс агентилелинин динатканы-биле алдыга, Турциянын президентинч Балр, премьер-министр Мен-дерес болган иштик херектер министр Гейлик америк элчин черинч бажыннын чанынга частыгынынч болган чери көр-үп чораннар. Айым чок черинч орган-нар частыгынынчарынч байдалдарын иштеп-хынан турар деп агентилел чери айткан.

КИНО

Амыдыралче орук шиллгези

Ереванын влостудияларынч кылды үндүргени «Өнүктери чанында болганда» деп кино-чүрк школа доозган аймактар-нын кым болурунч орун канчаар шилл ал турарын, оларынч салым хуузу канчаар шиллтеринин чугаалап турар.

Ажылчын Азатия бодунуң отлу Рубен-ин Москваже демир орук вокзалына үдөп турары-биле кино-чүрүктүң кол шим-чөөшканы эгелээр.

Рубен Азатия шүдүктү болурун дыка күрөп чоран, оң ада, нези-даа отлуң күрөк бугаар литература институтунга оң өөренири чөпшээр. Иччала-даа Рубенинч бижээ шүдүктери инсти-тутка киреринч эвеземениге бышпаан, «анаа-ла» шүдүктөр деп санаттырар. Ич-чангаш Рубен литература институтунга кирип шыдаайн барган, чанып көр.

Ада, нези Рубенин талантыг киж сеп деп бугаар, анаа-ла таварылга болганын институтка кирбейн барганды сеп деп оң сеткил-салгызын чаза-рын орадажып турар. Иччала-даа «анаа-ла» шүдүктөр дөргө байг шүдүк-тер ол чүвө-дир деп чүвени билип, за-водка ажилдан кирер деп ол шуут шил-дирген алыр.

Иччаар шилтирден алды Рубенге ийдиң-ла чинк өвс болган, а иччаар оң шилтирден алган күрөклин амыл-ралга боттандыры оон каш катан бер-ге болур.

Шыбыл сандайынч чаа турган оолду заводка киргеннинч баштайгы хуну анаа-ла таарымча чок болганын шыны-биле

чугаалаар херек. Рубенин ажылга өөр-етсин дээр быжылгап кааны токар Шабо бодунуң билиргек, зууруга чоруу-биле оолду хомудаткан. Шабо өскө ажылчы-нар-биле кады чаз келген оолду көчүлүп, кызыржып турар. Көчүлүпкан хомудаа оол пехтен маңап чоруп баар.

Иччала-даа бир хун эрткен соонда, Рубен заводка катан чедип келдирге, ажылчынар ону бир ажим—эки хүлөп алыр. Кызымаккай, бодун боду тууду шыдаар, билинчел оол ажылчынарнын сеткил салгыныга кире бээр.

Цехтин эки токары, кара барактыг Га-лея деп кыс дөмк Рубенин өөрдөп эгел-дээр. Рубенин ажыл-хөрөс чоруту таарымчалыг болуп келер. Улатпайн өскө эштеринч дузалачымы чыба Рубен эне баштайгы деталын—машина дөзөн дыка эки кылдыр чондуруп кылар. Ол чөрүк Рубенин-даа сорук кшпер, оң өөрү-даа өөртүр.

Рубен хүндүс заводка ажилдааш, кө-жө орайга чедир-ле заводтуң лаборато-риязынч ажылын сонугран, нарын при-борларын — херекселдерин ажилдаарын тускай эртемининч дузалачымы-биле өөренип турар.

Рубенинч школага өөренип тура-ла та-ныктын алганы, ам студент-болу берген уруу ону заводта ажилдай берген дээр кааптар. Иччала-даа биче сеткилдиг, ажылга шүдүргү токар Галя-биле найы-рал аас-кежиктинч сеткил-салгызы-биле Рубенин өөртүп турар.

Иччаа турда хенертен багай аскер-ликчи болу бээр. Бир катан Рубен

РЕДАКЦИЈНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетякын кудумчуу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң ораакчызынын, иштиң информация кидизининч 3—88, харымсалгалыг секретарынын, культура болгаш амыдырал кидизининч база бугалтерининч 4—98, партияг амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдө ажыл-агый кидизтерининч 3—68, чагаа кидизининч 3—63.